

การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว

นางสาวเปรมฤทัย ศรีภูมมา

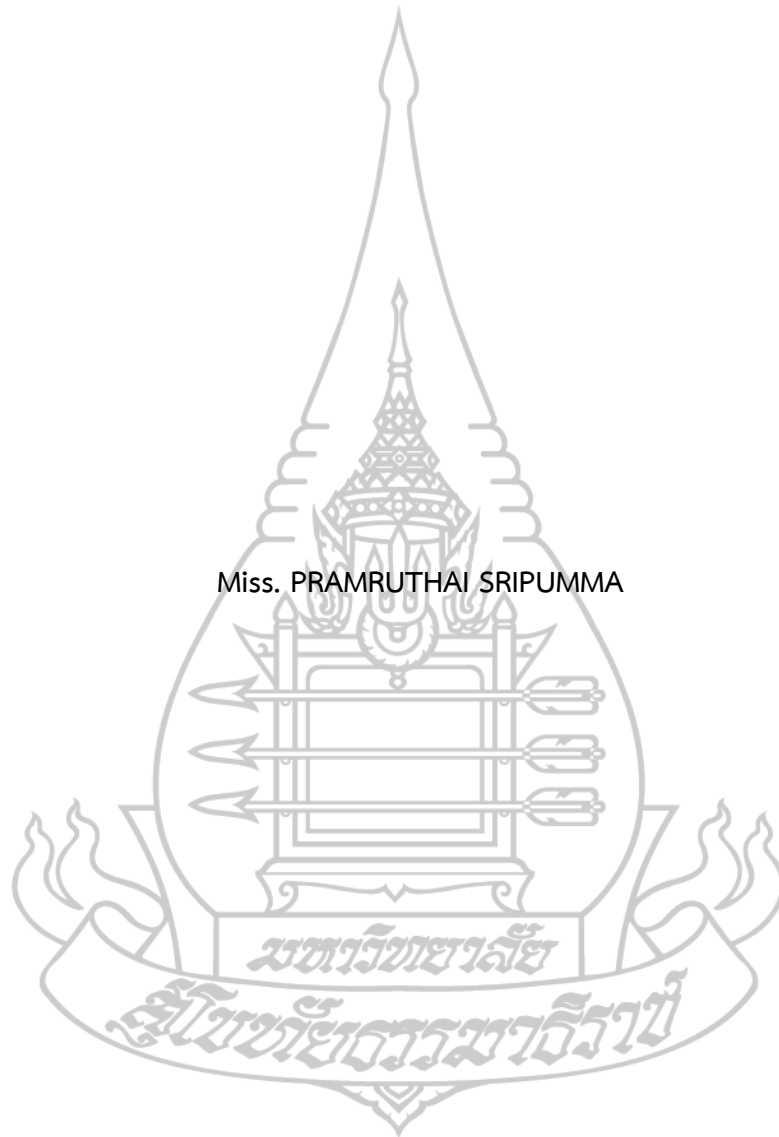
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

An Extension of Off-season Longan Production by Collaborative Farm
Members in Sa Kaeo Province

Miss. PRAMRUTHAI SRIPUMMA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

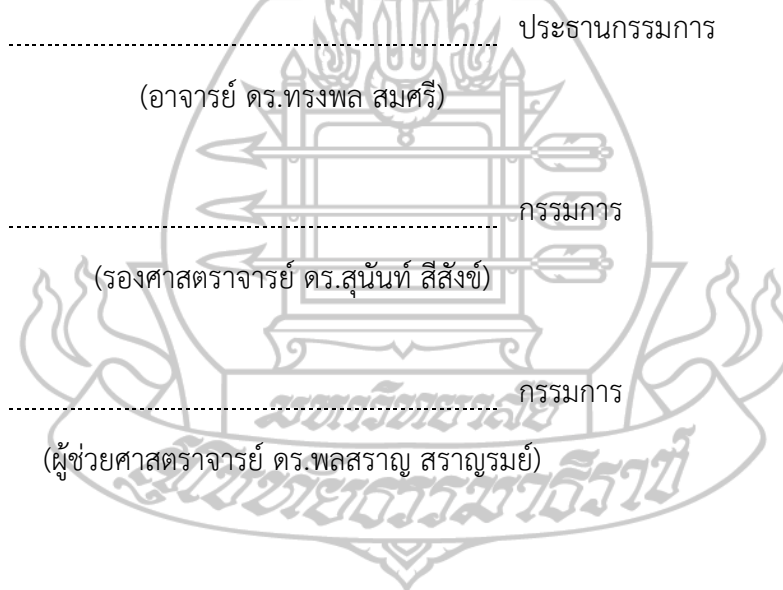
Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัด สระแก้ว
ชื่อและนามสกุล	นางสาวเปรมฤทัย ศรีภูมมา
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทรงพล สมศรี)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว

ผู้วิจัย นางสาวเปรมฤทัย ศรีภุมมา รหัสนักศึกษา 2659001370

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู
สรานูรมย์ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย 2) สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ 3) ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ 4) ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ และ 5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ คือ สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ที่เริ่มดำเนินการในปี 2564-2566 จังหวัดสระแก้ว จำนวน 180 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเนระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 124 ราย และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ นอกจากนี้ ก็มีการใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมาชิกแปลงใหญ่มีอายุเฉลี่ย 58 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เฉลี่ย 3.29 ปี สมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 2.78 คน พื้นที่การปลูกลำไยเฉลี่ย 13 ไร่ ประสบการณ์ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 7.67 ปี รายได้รวมจากการทำการเกษตรเฉลี่ย 277,919.35 บาทต่อปี รายจ่ายทำการเกษตรเฉลี่ย 135,104.84 บาทต่อปี 2) สมาชิกแปลงใหญ่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอทั้งหมด ระยะร่อง 6 x 6 เมตร ใช้น้ำจากสระโดยการให้น้ำระบบสปริงเกอร์ มีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช โดยมีทั้งการใช้และไม่ใช้สารเคมี มีการตัดแต่งกิ่งลำไยหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ผลผลิตลำไยรวมเฉลี่ย 1,066.53 กิโลกรัมต่อไร่ โดยพ่อค้ารับซื้อลำไยในสวนขายแบบเหมาสวน 3) สมาชิกแปลงใหญ่มีปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 4) สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูในระดับปานกลางและมาก และ 5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ประเด็นการส่งเสริม ได้แก่ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตลำไยนอกฤดู การสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ลำไย การสร้างความตระหนักของสมาชิกแปลงใหญ่ถึงประโยชน์ของกลุ่มการผลิตลำไย การผสมผสานองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับผลงานวิจัยและหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ การผลิตลำไยนอกฤดู เกษตรแปลงใหญ่ การส่งเสริมการเกษตร

Thesis title: An Extension of Off-season Longan Production by Collaborative Farm Members in Sa Kaeo Province

Researcher: Miss. PRAMRUTHAI SRIPUMMA; ID: 2659001370;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Dr. Sunan Seesang;(2) Assistant Professor Dr. Ponsaran Saranrom ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) personal and socio-economic situations of collaborative farm members, 2) situations of longan production by collaborative farm members, 3) problems of off-season longan production by collaborative farm members, 4) needs in an extension of off-season longan production by collaborative farm members, and 5) an extension guideline of off-season longan production by collaborative farm members.

This was a survey research, the population was 180 longan collaborative farm members in Sa Kaeo Province starting from the years 2021 to 2023. The sample size was determined by using Taro Yamane's formula with an error of 0.05 level accounting of 124 samples. The data were collected by using a structural interview and analyzed to determine frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking, SWOT analysis was also applied.

The research findings showed that 1) collaborative farm members were average 58 years old and an average 3.29 years of longan production experience. They had averages of 2.78 household members, 13 rai of logan plantation, 7.67 years of collaborative member, 277,919.35 baht of annual total household income, and 135,104.84 annual farm expense. 2) They planted Edo variety with spacing 6x6 meters, applied water by sprinkler system from their own ponds, applied chemical and organic fertilizers, used chemical and non-chemical substances for controlling weeds and pests, and had branch and leave pruning after harvesting. An average of yield was 1,066.53 kilogram per rai to be sold to merchant at the plantation site of all produces. 3) In overall, they indicated their problems of off-season longan production at moderate level. 4) Their needs in off-season longan production were stated at moderate to high levels. Furthermore 5) guideline for an extension of off-season longan production by collaborative farmers included the following aspects: technology and innovation of off-season logan production, network of longan collaborative farms, awareness of the members in collaborative farm usefulness, and integration of local wisdom and research results. Moreover, the government agency should support quality production inputs.

Keywords : Off-season longan production, Collaborative far, Agricultural extension

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักคือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สรานุกรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดต่าง ๆ ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดเสมอมา ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สถานีพัฒนาที่ดินสระแก้ว ประธานสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย และสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างมากอีกทั้งขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสระแก้ว ที่กรุณาให้โอกาสในการศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงเพื่อนร่วมงานที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำผู้วิจัยมาโดยตลอด อีกทั้งบุคลากรทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจตลอดมา

สำหรับบุคคลที่ขาดเสียมิได้ต้องขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ และครอบครัวที่ช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา สุดท้ายขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกท่านที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมา

นางสาวเปรมฤทัย ศรีภูมิมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
บริบทพื้นที่จังหวัดสระแก้ว	7
การผลิตลำไยนอกฤดู	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	18
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย.....	36
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่.....	46
ตอนที่ 3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่.....	55
ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่.....	57

สารบัญ (ต่อ)

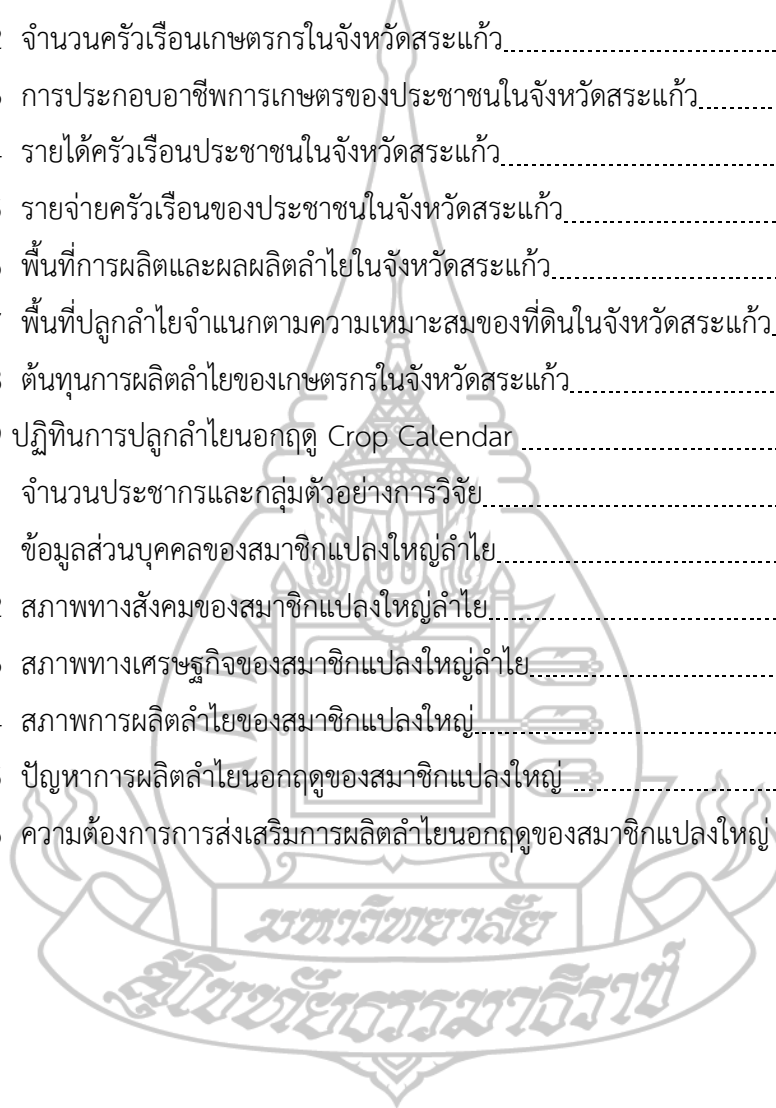
	หน้า
ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่	62
บทที่ 5 สรุปรายวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	67
สรุปรายวิจัย	67
อภิปรายผล	73
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	85
ก. เครื่องมือการวิจัย	86
ข. ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย	95
ประวัติผู้วิจัย	97

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรในจังหวัดสระแก้ว.....	7
ตารางที่ 2.2 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดสระแก้ว.....	9
ตารางที่ 2.3 การประกอบอาชีพการเกษตรของประชาชนในจังหวัดสระแก้ว.....	9
ตารางที่ 2.4 รายได้ครัวเรือนประชาชนในจังหวัดสระแก้ว.....	10
ตารางที่ 2.5 รายจ่ายครัวเรือนของประชาชนในจังหวัดสระแก้ว.....	10
ตารางที่ 2.6 พื้นที่การผลิตและผลผลิตลำไยในจังหวัดสระแก้ว.....	11
ตารางที่ 2.7 พื้นที่ปลูกลำไยจำแนกตามความเหมาะสมของที่ดินในจังหวัดสระแก้ว.....	11
ตารางที่ 2.8 ต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกรในจังหวัดสระแก้ว.....	13
ตารางที่ 2.9 ปฏิทินการปลูกลำไยนอกฤดู Crop Calendar.....	18
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย.....	30
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย.....	36
ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย.....	38
ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย.....	40
ตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่.....	46
ตารางที่ 4.5 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่.....	55
ตารางที่ 4.6 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่.....	57

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 พื้นที่ปลูกลำไยจำแนกตามความเหมาะสมของที่ดินในจังหวัดสระแก้ว.....	12

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไยเป็นไม้ผลเศรษฐกิจของไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกลำไยรายใหญ่ของโลก ในปี 2565 ส่งออกลำไยสด 140,523 ตัน มูลค่า 4,961 ล้านบาท ลำไยอบแห้ง 30,040 ตัน มูลค่า 1,593 ล้านบาท ให้แก่ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ จีน อินโดนีเซียและเวียดนาม มีเนื้อที่ให้ผลผลิตทั่วประเทศ 1,387,055 ไร่ ผลผลิต 271,586 ตัน ลดลงจากปีก่อนที่ให้ผลผลิต 333,831 ตัน ลดลงร้อยละ 18.64 ราคาลำไยที่เกษตรกรขายได้ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกรกฎาคมปี 2565 กิโลกรัมละ 16.54 ลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2564 ที่ราคากิโลกรัมละ 22.98 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 28.02 (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565) ต้นทุนการผลิตลำไยตลอดอายุขัยของพืช 1,049.20 บาท/ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) จังหวัดที่มีผลผลิตลำไยมากที่สุด 5 อันดับ ได้แก่ จันทบุรี เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย และสระแก้ว ซึ่งจังหวัดสระแก้วสามารถผลิตลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจและได้ผลผลิตเป็นอันดับ 5 ของประเทศ ปี พ.ศ. 2565 เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต 81,042 ไร่ ผลผลิต 99,780 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,231 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตปี พ.ศ. 2564 เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต 82,593 ไร่ ผลผลิต 97,613 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,217 กิโลกรัมต่อไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยในปี 2565 ลดลงจากปี 2564 จำนวน 1,551 ไร่ ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น 14 กิโลกรัมและผลผลิตเพิ่มขึ้น 2,167 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565)

การผลิตลำไยในจังหวัดสระแก้ว ด้านเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยลดลงเกี่ยวกับราคาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น การปรับราคาที่สูงของปุ๋ย สารพ่นเร่งดอก ค่าแรงงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเกษตรกรปรับตัวโดยการลดปริมาณการใส่ปุ๋ยและสารพ่นเร่งดอกลง ราคาลำไยสดทั้งข้อเกรด AA ลดลงจากกิโลกรัมละ 27.40 บาท ในปี 2563 เหลือกิโลกรัมละ 26.62 บาท ในปี 2565 ราคาลำไยสดทั้งข้อเกรด A ลดลงจากกิโลกรัมละ 22.28 บาท ในปี 2563 เหลือกิโลกรัมละ 20.00 บาท ในปี 2565 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการผลิตซึ่งบังคับให้ลำไยออกดอกใน 2 ช่วง คือ ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม เพื่อให้เก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายนถึงต้นกุมภาพันธ์ และช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน เพื่อเก็บเกี่ยวก่อนฤดู ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน (บริษัทมติชนจำกัด, 2566) ตรงกับเทศกาลขายผลผลิตลำไยได้ราคาสูง มีตลาดส่งออกที่แน่นอนลดปัญหาการขาด

ผลผลิตตกต่ำช่วงฤดูการผลิต เกษตรกรบางส่วนตัดสินใจที่จะลดพื้นที่การผลิตลำไยลงเพราะไม่อาจสู้กับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น รายได้ไม่คุ้มค่ากับการผลิตและด้านปริมาณผลผลิตลำไยที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากจังหวัดสระแก้วอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออก เป็นพื้นที่ราบ สภาพอุณหภูมิปีที่ผ่านมาเป็นสภาพที่เหมาะสมที่ให้ผลผลิตลำไยต่อไร่สูง โดยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีสูงปริมาณ 1,376.6 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิตลอดทั้งปี 27.5 องศาเซลเซียส แต่อุณหภูมิต่ำสุดในช่วงฤดูหนาว 22.4 ถึง 25.2 องศาเซลเซียสของจังหวัดสระแก้ว สภาพอุณหภูมิไม่เหมาะสมสำหรับการผลิตดอกลำไยออกมา โดยปกติต้องมีอุณหภูมิ 10 ถึง 15 องศาเซลเซียส เกษตรกรยังคงใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์เร่งผลผลิตดอกลำไยเพื่อให้ลำไยติดผลจนได้ผลผลิต และเกษตรกรบางรายขาดความรู้เรื่องสภาพการผลิตลำไยนอกฤดู เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนสูงผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด การดำเนินนโยบายของผู้ปฏิบัติงานเกษตรแปลงใหญ่ ยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน เกษตรกรอายุมากส่งผลให้การรับรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอ มีการดำเนินการร่วมกันของหลายหน่วยงาน ควรส่งเสริมความร่วมมือ แบ่งงานชัดเจน ลดความซับซ้อน

จากสถานการณ์ข้างต้น การผลิตลำไยในจังหวัดสระแก้ว ด้านเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิตลดลงเนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตลดลง แต่ปริมาณผลผลิตลำไยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากสภาพอุณหภูมิปีที่ผ่านมาเหมาะสมต่อการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ยังคงต้องใช้โพแทสเซียมคลอไรด์เร่งเพื่อการผลิตดอกลำไยช่วยช้ก่นการออกดอกจนได้ผลผลิตลำไยปริมาณที่สูงขึ้นในช่วงเวลาที่ตลาดต้องการและการดำเนินนโยบายของผู้ปฏิบัติงานเกษตรแปลงใหญ่ ยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน มีการดำเนินงานของหลายหน่วยงานควรส่งเสริมความร่วมมือ แบ่งงานชัดเจน ลดความซับซ้อน ส่งผลถึงการบริโภค การส่งออกลำไย และรายได้ของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ในด้านข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตลำไย ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูและความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูไปใช้ในการประกอบการพิจารณาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว เพื่อกำหนดแผนพัฒนาการผลิตลำไยนอกฤดูและการสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย สามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดและการส่งออกลำไย สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยตลอดจนพึ่งพาตนเองได้

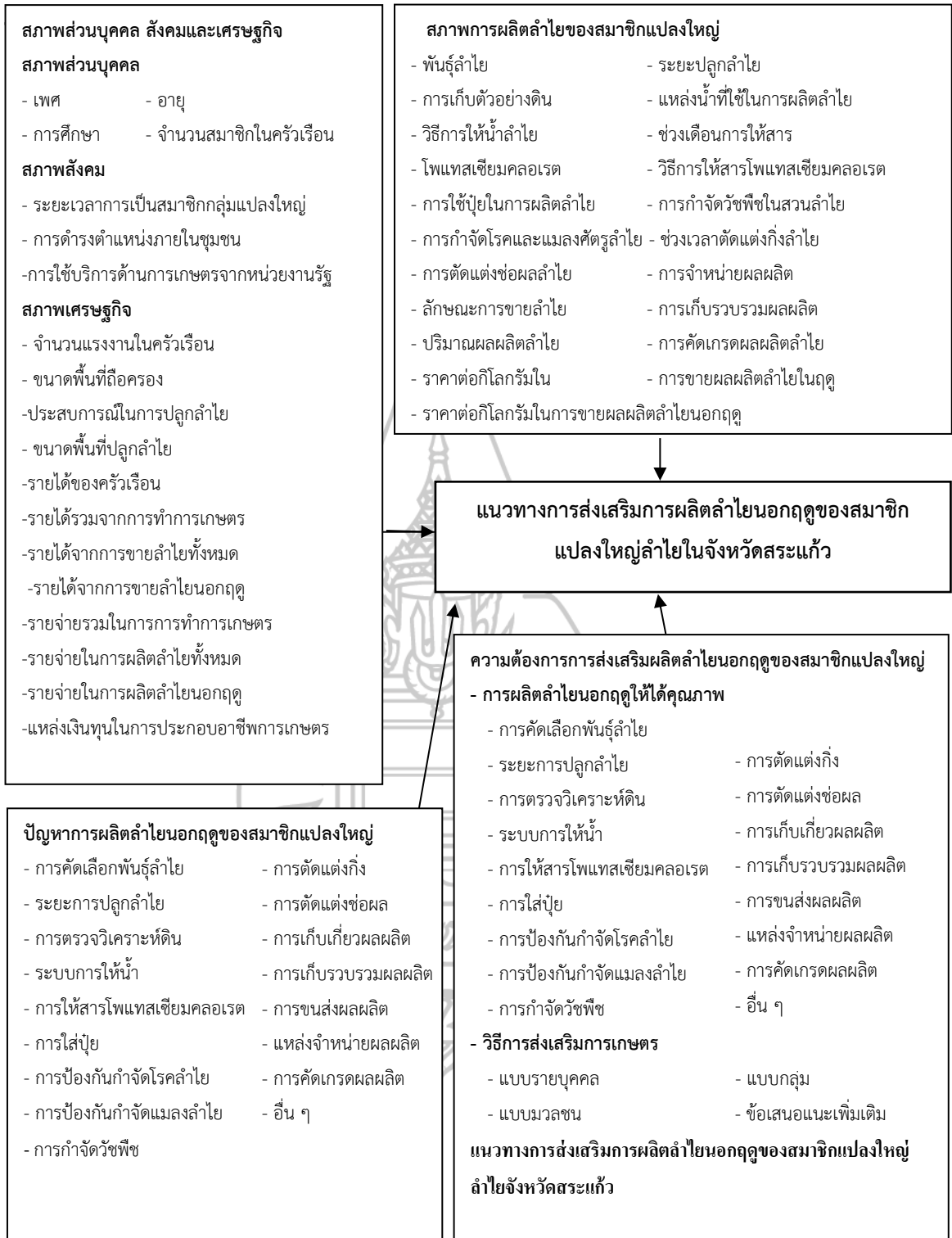
2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่
- 2.4 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่
- 2.5 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาวิจัย จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่เริ่มดำเนินการในปี 2564-2566 จังหวัดสระแก้ว

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตลำไยนอกฤดู ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่และความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

4.3 ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2566 ถึงเดือน กันยายน 2567

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สมาชิกแปลงใหญ่ หมายถึง สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่เริ่มดำเนินการในปี 2564-2566 จังหวัดสระแก้ว

5.2 สภาพข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยมีข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สภาพทางสังคม ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ การดำรงตำแหน่งภายในชุมชนและการใช้บริการด้านการเกษตรจากหน่วยงานรัฐ และสภาพเศรษฐกิจ จำนวนแรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด ประสิทธิภาพในการปลูกลำไย ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย รายได้ของครัวเรือนรวมทั้งหมด รายได้รวมจากการทำการเกษตร รายได้จากการขายลำไยทั้งหมด รายได้จากการขายลำไยนอกฤดู รายจ่ายรวมในการทำการเกษตร รายจ่ายในการผลิตลำไยทั้งหมด รายจ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดูและแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร

5.3 ความต้องการ หมายถึง สมาชิกแปลงใหญ่มีความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ และเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการเกษตร ตามที่เกษตรกรสนใจ

5.4 การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู หมายถึง การให้ความรู้แก่สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ลำไย ระยะเวลาการปลูกลำไย การตรวจวิเคราะห์ดิน ระบบการให้น้ำ การให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรคลำไย การป้องกันกำจัดแมลงลำไย การกำจัด

วิชาชีพ การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งข้อผล การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเก็บรวบรวมผลผลิต การขนส่งผลผลิต จำหน่ายผลผลิต การคัดเกรดผลผลิต และอื่นๆ

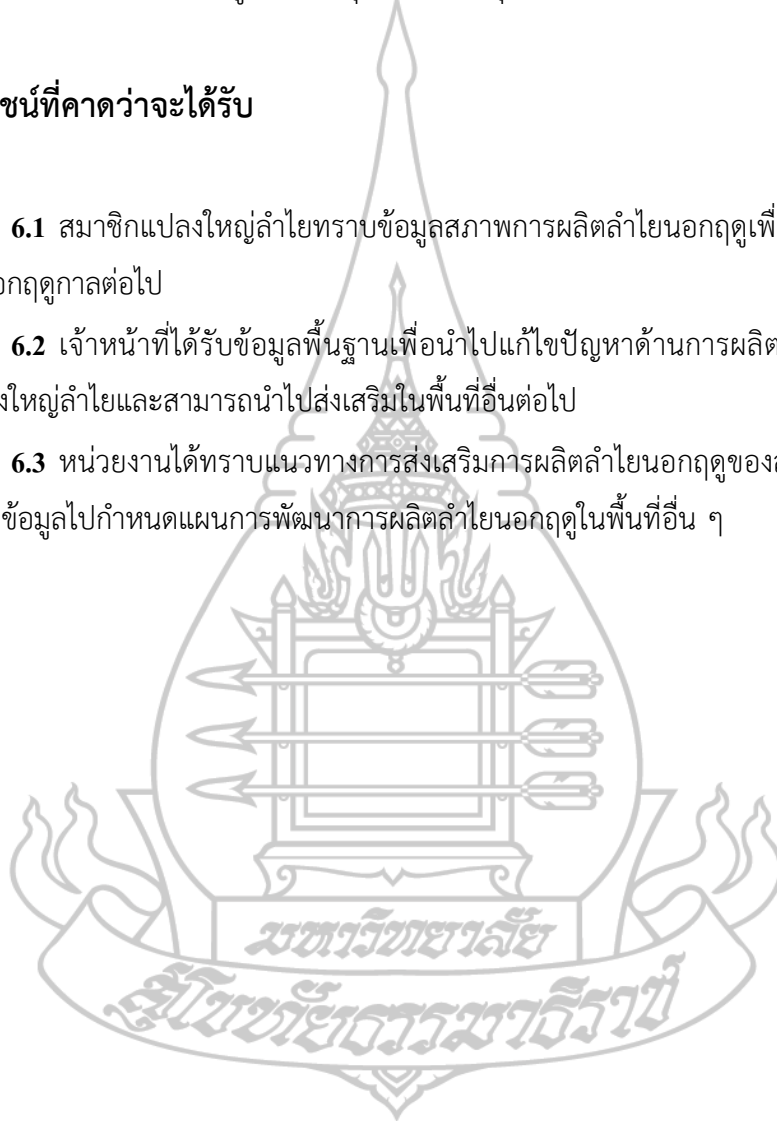
5.5 วิธีการส่งเสริม หมายถึง วิธีการที่เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกแปลงใหญ่ในรูปแบบการถ่ายทอดความรู้แบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยทราบข้อมูลสภาพการผลิตลำไยนอกฤดูเพื่อการวางแผนการผลิตลำไยนอกฤดูต่อไป

6.2 เจ้าหน้าที่ได้รับข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาด้านการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยและสามารถนำไปส่งเสริมในพื้นที่อื่นต่อไป

6.3 หน่วยงานได้ทราบแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยและนำข้อมูลไปกำหนดแผนการพัฒนการผลิตลำไยนอกฤดูในพื้นที่อื่น ๆ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถาม ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ จำนวน 4 ประเด็น ดังนี้

1. บริบทพื้นที่จังหวัดสระแก้ว
2. การผลิตลำไยนอกฤดู
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

1.1 จำนวนประชากร

เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระแก้ว (อ้างอิงกรมการปกครอง, 2565) บรรยายประชากรในจังหวัดสระแก้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 562,816 คน ประชากรชาย 281,252 คน ประชากรหญิง 281,564 คน เป็นครัวเรือนเกษตรกร 226,312 ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรในจังหวัดสระแก้ว

พื้นที่	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	บ้าน (หลัง)
อำเภอเมืองสระแก้ว	43,865	43,148	87,013	30,501
อำเภอคลองหาด	19,580	19,493	39,073	13,997
อำเภอตาพระยา	27,569	27,311	54,880	16,834
อำเภอวังน้ำเย็น	20,355	20,280	40,635	15,363

ที่มา: กรมการปกครอง (2565)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

พื้นที่	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	บ้าน (หลัง)
อำเภอวัฒนานคร	38,450	38,033	76,483	27,557
อำเภอรัฐประเศ	37,105	38,222	75,327	37,787
อำเภอเขาฉกรรจ์	25,618	25,500	51,118	16,749
อำเภอโคกสูง	13,568	13,779	27,347	8,641
อำเภอวังสมบูรณ์	12,756	12,557	25,313	10,654
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลวังสมบูรณ์	5,288	5,366	10,654	5,183
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์	2,398	2,435	4,833	2,402
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลวัฒนานคร	2,590	3,042	5,632	3,090
ท้องถิ่นเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น	9,980	10,518	20,498	10,064
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลตาพระยา	1,239	1,277	2,516	1,178
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลศาลาลำดวน	1,275	1,331	2,606	1,222
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลท่าเกษม	1,699	1,890	3,589	1,679
ท้องถิ่นเทศบาลเมืองอรัญญประเทศ	9,118	7,822	16,940	11,522
ท้องถิ่นเทศบาลเมืองสระแก้ว	8,799	9,560	18,359	11,889
รวมทั้งหมด	281,252	281,564	562,816	226,312

ที่มา: กรมการปกครอง (2565)

1.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2565) บรรยายข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสระแก้ว ถึงสภาพเศรษฐกิจ ดังนี้

1.2.1 การเกษตร จังหวัดสระแก้ว

1) *ครัวเรือนเกษตรกร* จำนวน 71,261 ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 21,292 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.88 รองลงมาอายุระหว่าง 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.22 และอายุระหว่าง 65 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.33 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดสระแก้ว

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
65 ปีขึ้นไป	15,913	22.33
56 - 65 ปี	20,825	29.22
46 - 55 ปี	21,292	29.88
36 - 45 ปี	9,652	13.54
26 - 35 ปี	3,266	4.58
18 - 25 ปี	313	0.44
รวม	71,261	100.00

ที่มา: สำนักงานระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร (2565)

2) การประกอบอาชีพการเกษตร จังหวัดสระแก้ว มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก จำนวน 67,943 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 95.34 และประกอบอาชีพการเกษตรเป็นรอง จำนวน 3,318 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.66 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 การประกอบอาชีพการเกษตรของประชาชนในจังหวัดสระแก้ว

การประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	67,943	95.34
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	3,318	4.66

ที่มา: สำนักงานระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร (2565)

1.2.2 รายได้และรายจ่าย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว (2565, น.26-27) ได้รวบรวมข้อมูลข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน รายได้และรายจ่ายต่อปี

1) รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยและรายจ่ายบุคคลเฉลี่ย รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 รายได้ครัวเรือนประชาชนในจังหวัดสระแก้ว

อำเภอ	รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
อำเภอสว่างสมบูรณ์	281,713.13	97,872.04
อำเภอสว่างน้ำเย็น	248,056.88	82,761.99
อำเภอตาพระยา	200,428.02	75,073.62
อำเภอลองหาด	260,327.92	82,835.62
อำเภอวัฒนานคร	227,352.98	78,258.33
อำเภอรัฐประเศ	200,670.50	79,450.90
อำเภอเมืองสระแก้ว	239,236.58	79,707.71
อำเภอเขาฉกรรจ์	218,594.08	69,797.08
อำเภอโคกสูง	208,553.83	76,706.28
รวมทุกพื้นที่	228,308.69	79,507.12

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว (2565, น.26)

2) รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยและรายจ่ายบุคคลเฉลี่ย รายละเอียดแสดงในตารางที่

2.5

ตารางที่ 2.5 รายจ่ายครัวเรือนของประชาชนในจังหวัดสระแก้ว

อำเภอ	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย(บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย(บาท/ปี)
อำเภอสว่างสมบูรณ์	176,469.84	61,308.69
อำเภอสว่างน้ำเย็น	150,754.37	50,297.87
อำเภอตาพระยา	122,541.30	45,899.87
อำเภอลองหาด	157,206.31	50,022.61
อำเภอวัฒนานคร	141,725.18	48,783.95
อำเภอรัฐประเศ	138,824.99	54,964.58
อำเภอเมืองสระแก้ว	136,157.75	45,364.39
อำเภอเขาฉกรรจ์	130,652.85	41,717.45
อำเภอโคกสูง	122,296.25	44,980.67
รวมทุกพื้นที่	140,676.49	48,989.73

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว (2565, น.27)

1.2.3 ศักยภาพการผลิตลำไย เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระแก้ว (อ้างอิงสำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว, 2564) ได้รวบรวมข้อมูลศักยภาพการผลิตลำไย จังหวัดสระแก้ว ได้เก็บข้อมูลการปลูกลำไยของเกษตรกรจากการสำรวจ ดังนี้

1) **พื้นที่ในการผลิตและผลผลิตลำไย** ประกอบด้วย เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตลำไย และผลผลิตลำไยต่อไร่ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 พื้นที่การผลิตและผลผลิตลำไยในจังหวัดสระแก้ว

ปีเพาะปลูก	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่(กก.)
2561	56,058	49,768	61,291	1,232
2562	58,683	55,382	75,672	1,366
2563	82,256	77,120	76,592	993
2564	82,593	80,237	97,613	1,217

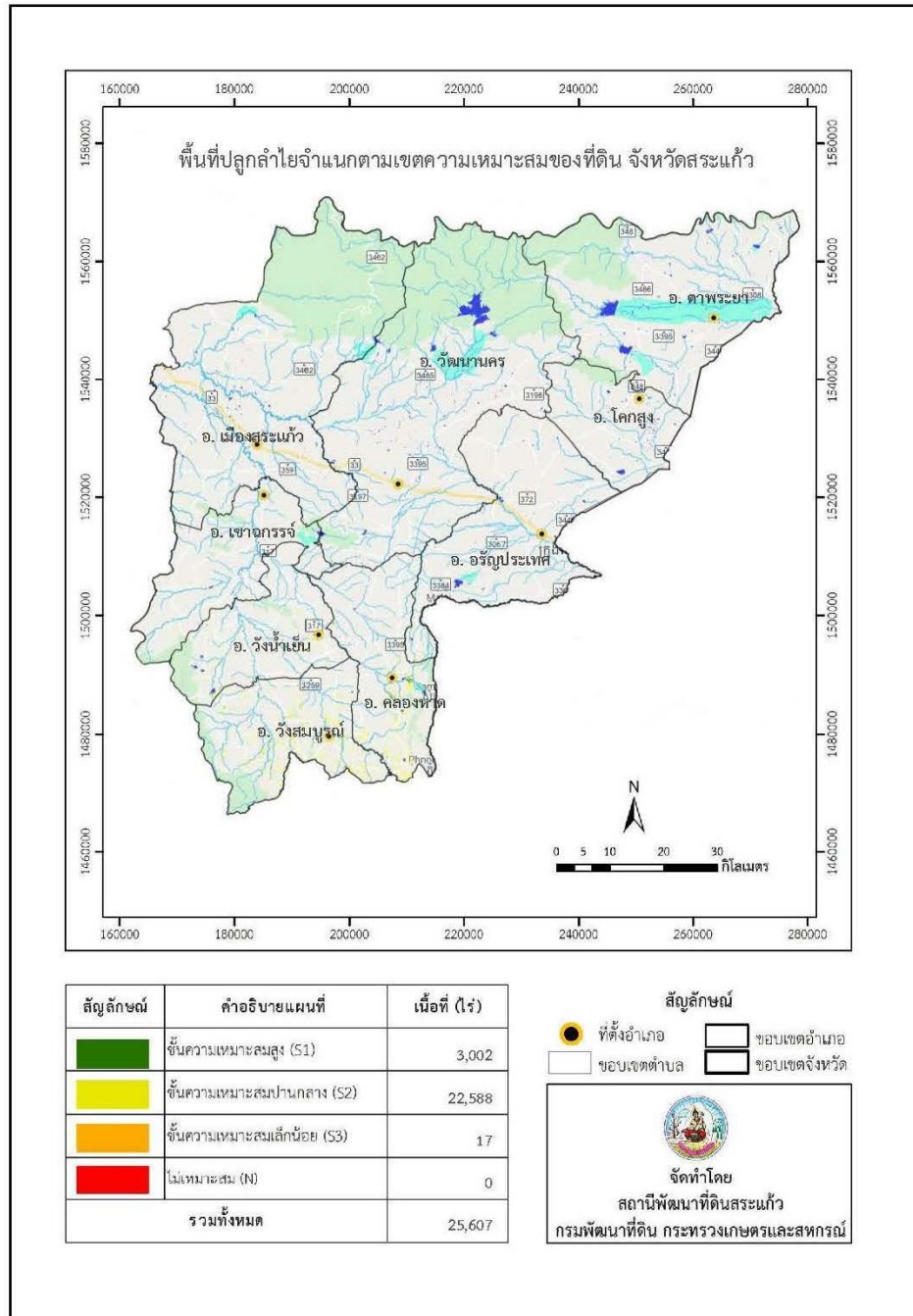
ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว (2564, น.43)

2) **พื้นที่ปลูกลำไยจำแนกตามความเหมาะสมของที่ดิน** เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระแก้ว (อ้างอิงสถานีพัฒนาที่ดินสระแก้ว, 2563, น.44) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 พื้นที่ปลูกลำไยจำแนกตามความเหมาะสมของที่ดินในจังหวัดสระแก้ว

ชั้นความเหมาะสมสูง (S1)	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S2)	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	พื้นที่โซนนิ่ง
3,002	22,588	17	ไม่มี	25,607

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน (2563, น.44)

ภาพที่ 2.1 พื้นที่ปลูกลำไยจำแนกตามความเหมาะสมของที่ดินในจังหวัดสระแก้ว
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน (2563, น.44)

3) *ต้นทุนการผลิตลำไย ปี 2561-2563 เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระแก้ว*
(อ้างอิงสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564, น.43) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.8 ต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกรในจังหวัดสระแก้ว

รายการ	2561	2562	2563
ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	6,547.98	6,017.28	6,377.72
ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	2,172.73	2,182.60	2,190.68
ต้นทุนรวม (บาท/ไร่)	8,720.71	8,199.88	8,568.40
ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	10.90	11.28	11.46

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2564, น.43)

กล่าวโดยสรุป ศักยภาพการผลิตลำไยในพื้นที่ จังหวัดสระแก้ว ตามเขตความเหมาะสมที่ดินสำหรับการปลูกลำไย มีโอกาสเพิ่มพื้นที่ปลูกลำไย และมีความเหมาะสมในการพัฒนากระบวนการผลิตลำไยนอกฤดูในพื้นที่ ให้มีปริมาณและคุณภาพรองรับตามความต้องการของตลาดได้ในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบริบทของจังหวัดสระแก้ว สามารถนำมากำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ทั้งข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลทางสังคม และข้อมูลทางเศรษฐกิจ

2. การผลิตลำไยนอกฤดู

ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว ลำดับที่ 5 รองจาก ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย โรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ พื้นที่ปลูก 82,593 ไร่ ผลผลิต 97,613 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,217 กิโลกรัมต่อไร่ เก็บเกี่ยวช่วงเดือน ธันวาคมถึงเดือนมกราคม พันธุ์ที่ปลูก พันธุ์อีตอ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระแก้ว, 2564) มีชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dimocarpus longan* ชื่อภาษาอังกฤษว่า Longan อยู่ในวงศ์ Sapindaceae เป็นพืชไม้ผลเขตร้อนและกึ่งร้อน เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นสีน้ำตาล ออกดอกเป็นช่อ สีขาวครีม ผลทรงกลมเป็นช่อ ผลดิบเปลือกสีน้ำตาลอมเขียว ผลสุกสีน้ำตาลล้วน เนื้อลำไยสีขาวหรือชมพูอ่อน เมล็ดสีดำเป็นมัน เนื้ออ่อน

สรรพคุณจากส่วนต่าง ๆ ของลำไย ได้แก่ ใบ ช่วยอาการหวัด นำใบลำไย 10-15 กรัม มาต้มน้ำดื่มเป็นน้ำชา จิบแก้หวัด ราก รักษาอาการไข้ใน แก้อาการตกขาว และช่วยขับพยาธิเส้นด้าย ดอก แก้นิว และลดหนองได้ เนื้อ รักษาอาการท้องเสีย โดยเนื้อลำไยตากแห้ง 14 ชิ้น และขิง 3 แผ่น มาต้มน้ำรับประทาน ปัญหาร่างกายอ่อนแอ นำเนื้อลำไยมาดองเหล้าประมาณ 100 วัน แล้วทานครั้งละ

1-2 ช้อนโต๊ะ และช่วยเป็นยาบำรุงร่างกาย นำเนื้อลำไยแห้ง 10 กรัม มาผสมกับถั่วลิสง 15 กรัม มาตำรับประทาน เปลือก แก้วมั้น ทำให้ตาสว่าง และลดรอยแผลเป็นในบริเวณที่น้ำร้อนลวก และเมล็ด แก้วปัด ขับปัสสาวะ โดยนำเมล็ดลำไยที่นำเปลือกสีดำออกแล้วมาทุบ แล้วนำไปตำรับประทาน รักษาอาการกลาก แกะเปลือกสีดำของเมล็ดลำไยออกแล้วใช้เมล็ดลำไยไปถูกับน้ำส้มสายชู มาทาบริเวณที่เป็นแผล และรักษาโรคกระเพาะอาหารและอาการลำไส้อักเสบ นำเมล็ดลำไยที่คั่วแห้งแล้ว มาบดเป็นผง แล้วชงน้ำกินครั้งละ 15-20 กรัม

สามารถใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ยับยั้งสารก่อมะเร็ง สารสกัดลำไยอบแห้ง สามารถช่วยยับยั้งการเกิดอนุมูลอิสระ ช่วยย่อยอาหาร กระตุ้นให้น้ำย่อยในกระเพาะอาหารทำงาน ดูดซึมแคลเซียม เพิ่มแบคทีเรียที่มีประโยชน์ และยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อโรคในกระเพาะอาหาร และลำไส้ เจริญอาหารขึ้น บำรุงร่างกาย เช่น บำรุงเลือด บำรุงประสาท บำรุงตา และบำรุงหัวใจ เพราะมีแร่ธาตุ วิตามินและสารอาหารที่มีประโยชน์อยู่มาก บำรุงผิวพรรณ มีวิตามินซีและสารต่อต้านอนุมูลอิสระที่มีประสิทธิภาพสูง ยับยั้งการสร้างเม็ดสีผิวเมลานิน แก้อาการเครียด มีวิตามินบี 12 ช่วยบำรุงสมอง รักษาอาการเครียด กระวนกระวาย แก้อาการอ่อนเพลีย และถ้าดื่มลำไยแล้วดื่มก่อนนอน ก็จะช่วยให้นอนหลับสบายขึ้น ป้องกันโรคโลหิตจาง สารอาหารในลำไย ช่วยให้การไหลเวียนของเลือด และการดูดซึมธาตุเหล็กดีขึ้น และแก้ปวดจากข้ออักเสบ เมล็ดลำไยมีสารโพลีฟีนอล ซึ่งสามารถป้องกันการเสื่อมสลายและช่วยยืดอายุกระดูกอ่อนได้ยาวนานขึ้น (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2565)

2.1 การปลูก

2.1.1 พันธุ์ พันธุ์ที่ปลูกส่วนใหญ่พันธุ์อีดอ ลำไยพันธุ์เบา มีการออกดอกและติดผลก่อนพันธุ์อื่นๆ ที่ชาวสวนนิยมปลูก เพราะสามารถเก็บเกี่ยวก่อน ขายได้ราคาดี ดูแลรักษาง่าย ทนทานต่อโรคแมลงดี เป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตได้ดีโดยเฉพาะในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีน้ำพอเพียง ทนแล้งและทนน้ำขังได้ปานกลางหากสภาพอากาศเหมาะสมจะมีการออกดอกประมาณเดือนธันวาคม และสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ประมาณปลายเดือนมิถุนายน ถึงต้นเดือนกรกฎาคม ผลมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ทรงผลกลมแป้นเบี้ยวเล็กน้อย ขนาดผล เฉลี่ย กว้าง 2.50 เซนติเมตร ยาว 2.60 เซนติเมตร และหนา 2.30 เซนติเมตร น้ำหนักผล เฉลี่ย 18.70 กรัม สีน้ำตาลเข้ม เนื้อผลหนา สีขาว ชุ่ม ค่อนข้างเหนียว รสหวาน เปอร์เซ็นต์น้ำตาลประมาณ 18 เปอร์เซ็นต์ สามารถจำหน่ายทั้งผลสดและแปรรูปทำลำไยกระป๋องและลำไยอบแห้ง

2.1.2 การขยายพันธุ์ ดังนี้

1) การเพาะเมล็ด ปัจจุบันไม่เป็นที่นิยม เพราะได้ต้นที่ไม่ตรงตามพันธุ์คุณภาพ ผลต่ำ ใช้ระยะเวลา 7-8 ปี

2) การตอนกิ่ง นิยมมาก ทำได้ง่าย ในฤดูฝนกิ่งตอนใช้เวลาประมาณ 1 เดือน ในการออกราก แล้วนำไปเพาะชำไว้ในที่ร่ม 1-2 เดือนก่อนนำลงปลูก เพื่อป้องกันการคายน้ำที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเร่งการเจริญเติบโตของราก

3) การทาบกิ่ง ง่ายและให้ผลดี โดยใช้ต้นกล้าอายุ 8-12 เดือน เป็นต้นตอ โดยนำต้นตอ ใส่ถุงพลาสติกขนาดเล็กและใช้ขุยมะพร้าวหรือกาบมะพร้าวเป็นวัสดุสำหรับให้ความชื้นแล้วนำไปทาบกิ่งพันธุ์ดี โดยทาบกิ่งไว้ 45-60 วัน เพื่อให้รอยแผลเชื่อมกันสนิทแล้วตัดส่วนบนของ ต้นตอออก และตัดส่วนใต้กิ่งยอดพันธุ์ดีทั้งนำมาใส่ภาชนะปลูกอาจเป็นกระถางหรือถุงพลาสติกสีดำเป็นเวลา 2-4 สัปดาห์ ก่อนนำลงปลูก

4) การเสียบยอด ต้นตอใช้ต้นกล้าอายุ 1 ปี ใช้ลำไยกระดุก ทำหารตัดยอดต้นตอให้มีความสูงประมาณ 3-5 นิ้ว แล้วนำยอดพันธุ์ดีมีความยาว ประมาณ 10-12 นิ้ว ทำการเฉือนแผลต้นตอและกิ่งพันธุ์ดีให้มีความยาวของบาดแผลประมาณ 1-2 นิ้ว พันพลาสติกหรือใช้เชือกฟางให้แน่นนำไปปลูกในถุงพลาสติกใสขนาด 20X30 นิ้ว พันสารกำจัดเชื้อราและรดน้ำให้ชุ่มมัดปากถุงให้แน่นทิ้งไว้ในที่ร่มประมาณ 45-60 วัน แล้วค่อยเปิดปากถุงออก หลังจากนั้นประมาณ 3-5 วัน ทำการย้ายลงภาชนะปลูกโดยใช้ดินผสมเป็นวัสดุปลูก

5) การตัดชำ ใช้กิ่งกิ่งอ่อนกิ่งแก่ความยาวประมาณ 5 นิ้ว มาปักชำในถุงขนาด 3 X 7 นิ้วใช้เกลบดำเป็นวัสดุปักชำแล้วนำไปใส่ถุงพลาสติกเพื่อควบคุมความชื้นอีกครั้งหนึ่ง การตัดชำกิ่งลำไยภายใต้ระบบพ่นฝอย

2.2 การดูแล

การผลิตลำไยนอกฤดู การใช้สารโพแทสเซียมคลอเรต (Potassium Chlorate) กระตุ้นหรือชักนำการออกดอกของลำไย วิธีการใช้สารโดยการราดทางดิน (ละลายน้ำแล้วราดภายในทรงพุ่ม หรือหว่านสารภายในทรงพุ่มแล้วให้น้ำตาม) หรือวิธีการพ่นทางใบ วิธีใดวิธีหนึ่งก็สามารถกระตุ้นให้ลำไยออกดอกได้ ภายใน 21-35 วัน ซึ่งลักษณะของสารโพแทสเซียมคลอเรต สามารถละลายน้ำได้และละลายในสาร เช่น กลิเซอรอล และแอลกอฮอล์ ลักษณะเป็นผลึกใสไม่มีสี อาจเป็นผงสีขาวหรือเม็ดสีขาว คุณสมบัติเป็นของแข็ง และเป็นตัวเติมออกซิเจนที่รุนแรงมาก สามารถติดไฟและระเบิดได้เมื่อนำไปบดรวมกับสารอนินทรีย์ชนิดต่าง ๆ เช่น กำมะถัน ฟอสฟอรัส ซัลไฟด์ ปุ๋ยยูเรีย น้ำตาลทราย เกลือแอมโมเนียเกือบทุกชนิดและสารตัวเติมออกซิเจนชนิดอื่น ๆ ควรหลีกเลี่ยง สารผสม ดังกล่าวข้างต้น

2.2.1 ข้อสำคัญของการใช้สารผลิตลำไยนอกฤดู

1) ต้นลำไยต้องมีความสมบูรณ์ ต้องทำการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยบำรุงต้นก่อน

2) **ต้องมีแหล่งน้ำ** หลังจากมีการให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ ช่วงดอกเริ่มบาน และติดผล ถ้าขาดน้ำจะทำให้ดอกร่วงและผลร่วงทำให้การติดผลน้อย ถ้าในช่วงแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ต้องมีการให้น้ำ

3) **ต้นลำไยจะต้องอยู่ในสภาพใบแก่** อายุของใบลำไยต้องอยู่ในระยะใบแก่จัด คือ หลังจากแตกใบอ่อนประมาณ 45 ถึง 60 วัน จะเป็นระยะที่ได้ผลดีที่สุด ถ้าเป็นระยะใบอ่อน จะทำให้ออกดอกน้อยหรือถ้าพ่นทางใบจะทำให้ใบอ่อนไหม้และร่วง

4) **ก่อนการให้สารจะต้องงดการให้ปุ๋ยก่อนการให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์** ไม่ว่าจะพ่นทางใบหรือให้ทางดินจะต้องงดการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในช่วงก่อนการให้สาร ควรใส่ในช่วงที่ต้นลำไยมีการแทงช่อดอกแล้ว

5) **สารที่ใช้จะต้องมีความบริสุทธิ์สูงจะต้องตรวจสอบสาร** เพราะถ้าเป็นสารผสมจะใช้ในอัตราที่แนะนำไม่ได้หรือถ้าเป็นการพ่นทางใบจะทำให้เตรียมสารลำบากเพราะจะทำให้ไม่ทราบว่าจะใช้สารอะไรผสม อัตราผสมใช้ ซึ่งมีผลทำให้หัวพ่นอุดตันด้วย

2.2.2 การเตรียมความพร้อมของต้น

1) **การตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว** โดยตัดแบบเปิดกลางทรงพุ่ม กิ่งที่ไม่ได้รับแสง และกิ่งที่ถูกโรคหรือแมลงทำลาย

2) **การใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก** อัตรา 10-20 กิโลกรัมต่อต้น ควบคู่กับปุ๋ยเคมี N: P: K สัดส่วน 4:1:3 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้นเพื่อให้ยอดที่แตกใหม่สมบูรณ์พร้อมออกดอก ควรป้องกันกำจัดโรคและแมลงในช่วงแตกใบอ่อน เช่น โรคน้ำค้ำง หนอนกัตกินใบ และหนอนซอนใบ

3) **การบังคับไม่ให้ต้นออกดอกในฤดู** เพื่อผลิตนอกฤดูทำได้โดยการตัดปลายกิ่งยาว 10-15 นิ้ว เดือนพฤศจิกายนการตัดช่อดอกทิ้งในเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งผลมี ขนาด 0.5 เซนติเมตรตลอดจนการพ่นสารโพแทสเซียมไนเตรท 2.5 เปอร์เซ็นต์หรือสารไทโอยูเรีย 0.5 เปอร์เซ็นต์ เดือนพฤศจิกายนซึ่งขั้วยังออกดอกได้ในบางปี

2.2.3 วิธีการให้สาร

1) **การให้ทางดิน** อัตราที่แนะนำอยู่ประมาณ 5-10 กรัมต่อตารางเมตรของทรงพุ่ม

2) **การปฏิบัติในการพ่นสารโพแทสเซียมคลอไรด์ทางใบ**

(1) **ความเข้มข้นของสารที่ใช้** คือ 1 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร หรือ 200 กรัม (2 ชีด) ต่อน้ำ 200 ลิตร พ่น 2 ครั้งห่างกัน 7 วัน ต้องเป็นสารโพแทสเซียมคลอไรด์ที่ไม่มีการผสมสารอื่นและไม่ต้องการผสมสารใดในการพ่น

(2) **ควรพ่นในตอนเช้าหรือช่วงอากาศไม่ร้อน** ถ้าพ่นช่วงอากาศร้อนอาจทำให้เกิดอาการใบไหม้และถ้ามีฝนตก 1-2 วันหลังจากพ่นแล้วควรพ่นสารใหม่อีกครั้ง

(3) ควรพ่นในช่วงที่ลำไยมีใบแก่เท่านั้น เพราะหากพ่นในใบอ่อนลำไยอาจออกดอกไม่ดี คือ ช่อที่แตกออกมาจะมีการพัฒนาใบก่อนแล้วแตกดอกตามอาจทำให้ช่อดอกสั้นและการพ่นควรพ่นให้โดนส่วนของปลายยอดลำไยให้มากที่สุดเพราะจะเป็นจุดที่มีการออกดอก

(4) การพ่นสารควรมีการสวมชุดป้องกันให้มิดชิด และหลังจากพ่นสารแล้วควรมีการทำความสะอาดชุดสวมใส่และทำความสะอาดร่างกาย

3) ช่วงฤดูการให้สาร ระบาดสารในเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ สามารถใช้สารในอัตราต่ำสุดได้ เพราะต้นลำไยจะตอบสนองต่อสารได้ดี แต่ช่วงฤดูฝน พบว่า ลำไยมีเปอร์เซ็นต์การออกดอกค่อนข้างต่ำ ในช่วงนี้มีฝนตกมากอาจทำให้เกิดการชะล้างสาร และการลำเลียงสารจากดินเกิดขึ้นน้อยเพราะเป็นช่วงที่มีอากาศมีดครึ้ม นอกจากนี้การให้ทางดินไม่ควรที่จะผสมน้ำแล้วรดในช่วงฤดูฝนเพราะในดินมีความชื้นสูงอยู่แล้ว จะเกิดอัตราการชะล้างสูงควรหว่านสารแล้วให้น้ำตามก็พอ และในช่วงฤดูฝนก็ต้องใช้สารในปริมาณที่เพิ่มขึ้นหรือใช้ในอัตราสูงที่สุดของคำแนะนำ การออกดอกของลำไยในช่วงที่มีฝนตกติดกันหลาย ๆ วันพบว่าต้นลำไยมีการผลิข่อดอกช้ากว่าการให้สารในช่วงเวลาอื่นโดยออกดอกทางด้านทิศตะวันออกก่อน เนื่องจากช่วงเช้าได้รับแสงแดด ซึ่งเป็นช่วงที่มีฝนตกบ่อยและการทำลำไยออกดอกในช่วงฤดูฝนหลังจากลำไยแทงช่อดอกควรมีการจัดการเรื่องแมลงศัตรูลำไยให้ดี

4) การดูแลต้นลำไยหลังจากมีการให้สาร

1) ต้องมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ อย่านำต้นลำไยขาดน้ำโดยเฉพาะในช่วงดอกเริ่มบาน ช่วงติดผลและช่วงพัฒนาการของผล

2) ต้องดูแลเรื่องแมลงศัตรูลำไยในช่วงที่ลำไยออกดอก

3) ควรมีการจัดการธาตุอาหาร หลังจากต้นลำไยมีการออกดอก เช่น การใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักและปุ๋ยวิทยาศาสตร์ เพื่อบำรุงต้นลำไย

4) ในช่วงหลังการเก็บเกี่ยวต้องมีการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ย เพื่อฟื้นฟูสภาพของต้นลำไย เพื่อเร่งการแตกใบอ่อนผลกระทบจากการใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ การผลิตลำไยในปัจจุบันผู้ผลิตจะต้องคำนึงถึงการลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตต้องมีคุณภาพ และความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค ต้นลำไยและต่อสภาพแวดล้อมจะทำให้การผลิตลำไยมีความยั่งยืน ยุทธนา เขาสุเมรุ และคณะ (2559)

2.3 การเก็บเกี่ยว

2.3.1 วิธีการเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บตั้งแต่ตอนเช้าถึงบ่าย โดยใช้บันไดพาตไปบนต้นลำไย เพื่อปีนไปหักช่อผล ถ้าช่อผลอยู่ไกลมือไม่สามารถเอื้อมถึงก็ใช้ตะขอโน้มกิ่งมาหักช่อผลแล้วนำมาใส่ในเข่ง ที่ผู้เก็บนำขึ้นไปด้วย เมื่อช่อผลลำไยเต็มเข่งแล้วจึงหย่อนเข่งลงมาแล้วเปลี่ยนเข่งใหม่ขึ้นไปแทนในการเก็บเกี่ยวลำไยจะเก็บเกี่ยวครั้งเดียวให้หมดทั้งต้นหรือไม่เกิน 2 ครั้ง

2.3.2 การตัดขนาด นำข้อผลลำไยมาตัดขนาดโดยให้ผลในช่อมีขนาดใกล้เคียงกัน คัดแยกข้อผลที่มีขนาดผลใกล้เคียงกันนำมารวมกัน เพื่อนำไปบรรจุตะกร้า สำหรับการกำหนดเกรด ลำไยจะถูกกำหนดโดยพ่อค้าตามจุดรับซื้อต่าง ๆ แต่ละที่ก็มีการกำหนดเกรดลำไยแตกต่างกัน ส่วน การจำหน่ายลำไยผลสดเพื่อนำไปทำลำไยอบแห้งจะนำไปผ่านเครื่องตัดขนาดซึ่งมีการกำหนดเกรดที่แน่นอน สำหรับเกณฑ์มาตรฐานขนาดของลำไยสดเพื่อการส่งออกที่กำหนดโดยกรมวิชาการเกษตร แบ่งขนาดของลำไยสดไว้ 5 ขนาด

2.4 ปฏิทินการปลูกลำไยนอกฤดู

กรมส่งเสริมการเกษตร (2565) ได้อธิบาย ปฏิทินการปลูกลำไยนอกฤดู Crop Calendar ได้แก่ การเก็บเกี่ยว ระยะตัดแต่งกิ่ง ระยะแตกใบอ่อน ระยะแตกออกดอก ระยะติดผล ในแต่ละปี ดังตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.9 ปฏิทินการปลูกลำไยนอกฤดู Crop Calendar

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ลำไยนอกฤดู	← เก็บเกี่ยว →	← ตัดแต่งกิ่ง →	← ระยะแตกใบอ่อน →	← ระยะออกดอก →	← ระยะติดผล →	← เก็บเกี่ยว →						

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2565)

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยนอกฤดูสามารถนำมากำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร กล่าวถึง ความหมายการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรและวิธีการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

3.1.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไป ดังนี้

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2524, น. 4-16) การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายถึง การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการในการให้การศึกษาของโรงเรียน รวมไปถึงบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยบุคคลเป้าหมายสามารถเรียนรู้ โดยการกระทำ

ด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุผลของการกินดีอยู่ดีของชุมชนโดยรวม ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนในชุมชน

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2560, น. 4-17) การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการ พัฒนาทาง ด้านความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนา รายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวเกษตรกร อยู่พอดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนา ชุมชนชนบท ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

ทำนอง สิงคาลวนิช (อ้างถึงในพงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์, 2560, น. 4-16) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่บริการความรู้ และ ประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกร ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณาและปฏิบัติยังผลให้เกิดการ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ถ่ายทอดความรู้หรือเผยแพร่ ประสบการณ์ใหม่ด้านการเกษตรไปสู่เกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้กับภูมิ ปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นแนวทางปฏิบัติ สู่การพัฒนาสินค้าที่มีคุณภาพ และเพิ่มปริมาณผลผลิตตามความต้องการของตลาด สร้างรายได้ให้เกษตรกรจนสามารถพึ่งตนเองได้ พัฒนาชุมชนให้มั่นคง และมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน

3.1.2 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร Swanson (อ้างถึงในพงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์, 2560, น.4-37) ได้กล่าวถึงรูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้

1) รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไป ได้แก่

(1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมในลักษณะวันต่อวัน เป็นปกติของการปฏิบัติตามระเบียบราชการเหมือนกันทั่วประเทศ เป้าหมายของการส่งเสริม เป็นการเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร บริหาร จัดการโดยรัฐบาลส่วนกลาง

(2) การส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน เพื่อมุ่งพัฒนา เกษตรกรให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิต มุ่งที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใกล้ชิดกับเกษตรกร โดย การเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำ และนำปัญหามาสู่การแก้ไขอย่างเป็นระบบ

(3) การส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา เป็นการส่งเสริมในรูปแบบของการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ให้ การศึกษาทางการเกษตร จะมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานส่งเสริมการเกษตร โดยมีการจัดตั้งศูนย์ ส่งเสริมการเกษตร

2) รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก ได้แก่

(1) การส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง การส่งเสริมในรูปแบบนี้เป็นการมุ่งการผลิตเป็นสำคัญ การส่งเสริมจะเน้นเทคโนโลยีการผลิตเพื่อผลผลิต การใช้ทรัพยากรนำเข้า การตลาด และราคาสินค้าเป็นเป้าหมายสำคัญ

(2) การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมที่คาดว่าเกษตรกรจะมีภูมิปัญญาในการทำการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตร โดยเกษตรกรมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ เพื่อผนวกเข้ากับสิ่งที่เขารู้แต่เดิมนั้น และความหวังว่าการส่งเสริมการเกษตรจะสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้โดยความร่วมมือของเกษตรกร

(3) การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ เป็นการมุ่งที่จะดำเนินการส่งเสริมที่ต้องการเวลาที่รวดเร็วดำเนินการ โดยองค์กรของรัฐ การส่งเสริมจะไม่มุ่งเฉพาะผลกระทบต่อการผลิตหรือการพัฒนาเกษตรกรในชนบทในเวลาที่กำหนด และผลสำเร็จจะมุ่งไปยังการเสนอโครงการเข้าสู่การพัฒนาในพื้นที่เฉพาะตามเวลาดำหนด ความสำเร็จของการส่งเสริมรูปแบบนี้สามารถวัดจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกร การดำเนินงานสามารถขยายผลต่อเนื่องได้อย่างดี

(4) การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม เป็นรูปแบบของการส่งเสริมที่มุ่งจะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย การวัดความสำเร็จสามารถดำเนินการวัดจากการยอมรับเทคโนโลยีและสามารถประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง

(5) การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย การส่งเสริมรูปแบบนี้เป็นการคาดการณ์ว่าการดำเนินการส่งเสริม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลผลิต จะเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น โดยสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นของเกษตรกรได้โดยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจะเป็นภาระของท้องถิ่นในส่วนหนึ่งด้วย

2.6) การส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรแบบพันธะสัญญา การส่งเสริมในรูปแบบที่สามารถสร้างความมั่นใจต่อเกษตรกรผู้ผลิต และเอกชน โดยผู้ส่งเสริมจะเป็นฝ่ายเอกชน ที่สนับสนุนการผลิตแก่เกษตรกรผู้ผลิต ทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ และการรับซื้อผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่กำหนด

3.1.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2560, น.4-41-51) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีปัจจัยเงื่อนไขประกอบของแต่ละวิธีการ หรือจะเรียกว่าเทคนิควิธีก็ได้ และยังมีปัจจัยเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอดหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้วย จึงจะสามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธี ได้

1) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ ได้แก่

(1) *วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล* เป็นการส่งเสริมโดยให้เกษตรกรได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล เกษตรกรมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรง ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่น และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วสามารถจำแนกได้ออกเป็นหลายวิธี ได้แก่

ก. การเยี่ยมไร่ นา และบ้านของเกษตรกร เป็นการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา โดยจะเห็นสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร จะสามารถสร้างความคุ้นเคย ความเป็นกันเอง ความมั่นใจ โดยวิธีการนี้พบว่ามีประสิทธิภาพมาก

ข. เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน เพราะเกษตรกร มีความสนใจและเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้ ดังนั้น ที่ตั้งสำนักงานสำนักงานในท้องถิ่นจึงควรอยู่ในพื้นที่เกษตรกร

ค. การติดต่อทางโทรศัพท์ จะสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของนักส่งเสริมได้ดียิ่งขึ้น

ง. การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว ผู้รับการส่งเสริมอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม

จ. การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การพบเกษตรกรโดยบังเอิญตามถนนหรือในหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา การพบปะแบบนี้มีมากเจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมพร้อมเสมอ

(2) *วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล* ได้แก่

ก. การประชุมกลุ่ม เป็นวิธีการที่ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสปรึกษาหารือ นำไปสู่การใช้ความคิดและการปฏิบัติร่วมกัน

ข. การฝึกอบรม เป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ

ค. การสาธิต เป็นการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ "ได้ฟัง" และ "ได้เห็น" ไปพร้อมกัน

ง. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้อะไร และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดี เพราะผู้ร่วมศึกษาและดูงานจะมี โอกาสได้พบเห็น

ผลงานของผู้คนที่ได้ทำสำเร็จแล้ว ซึ่งมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ศึกษาดูงาน ได้ยอมรับสิ่งใหม่ และนำไปปฏิบัติ

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่

ก. เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ เป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม สามารถเผยแพร่ได้

ข. ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษที่มีความสวยงาม และมีข้อความง่าย ๆ สั้น กระชับ ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันที และชวนปฏิบัติ

ค. หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอ

ง. วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุด และส่งข่าวแพร่กระจายได้ไกลและกว้างขวาง

จ. วิทยุโทรทัศน์ ผู้ชมรายการสามารถฟังเสียงและเห็นภาพไปพร้อมกัน

ฉ. ภาพยนตร์ นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม อาจจัดภาพยนตร์ประเภทให้ความรื่นรมย์ ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้คนร่วมกันจำนวนมากก่อน

ช. การจัดนิทรรศการ การใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอด และเผยแพร่ งานเพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก ประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลาและจำนวน

2) วิธีการส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ ได้แก่

(1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว ใช้กับบุคคลเป้าหมายที่อยู่ไกลในที่กันดาร หรือจากติดต่อจากเจ้าหน้าที่

(2) การส่งเสริมโดยเลือกเรื่องส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน เหมาะกับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นประจำ

(3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน การเข้าถึงแบบนี้เพื่อที่จะให้บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้โดยการลงทุนการผลิตต่ำสุด และได้กำไรมากสุดในการทำงานในบ้านและในฟาร์ม

(4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะเฉพาะ เน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้น

3) วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ ได้แก่

(1) การใช้ Change Agent ที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบกว้าง ๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง

(2) การใช้ทีมนักวิชาการ กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย นักส่งเสริมที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

(3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงานพร้อมกันหรือคนละครั้งเพื่อประสานกันในการ พัฒนาการเกษตร

(4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุหรือสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และอื่น ๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

4) วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ ปัจจุบันวิวัฒนาการ ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ การสื่อสารทางไกล การใช้ระบบดาวเทียม และการวิวัฒนาการส่งข้อมูลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดมากที่สุด และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว โดยในปัจจุบันมีเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบ Internet และผ่าน โทรศัพท์มือถือ smart phone เป็นผลต่อการพัฒนาความรู้แก่เกษตรกรได้อย่างรวดเร็วเหมาะสมอีกด้วย โดยเฉพาะการจัดกลุ่มไลน์เฉพาะอีเมลล์ และ Facebook เป็นต้น ที่สามารถจะส่งข่าวสารความรู้ และแนวทางปฏิบัติตามสถานการณ์และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนได้ การส่งเสริมได้ทั้ง 2 ทาง โดยเฉพาะการส่งบทเรียนรู้ คำแนะนำ ปรัชญา และการดำเนินการทางการเกษตรผ่านคลิปประกอบ เสียงและการใช้การสื่อสารผ่านหน้าจอแบบโต้ตอบ ทำให้เกิดการพัฒนากษตรสามารถดำเนินการ อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

5) วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ เป็นลักษณะของการประสาน หน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสานกันตามความต้องการและภูมิปัญญาของ ท้องถิ่น โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกรตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตรใน ลักษณะครบวงจร โดยเริ่มตั้งแต่ทรัพยากรการผลิต การลงทุน การผลิต การวิเคราะห์สถานะการด้าน การตลาด การใช้เทคโนโลยีการผลิต การดำเนินการผลิต การจัดการหลังเก็บเกี่ยว การจัดการผลผลิต สู่ตลาด และอุตสาหกรรมแปรรูป

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถเลือกทั้ง รูปแบบส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไปหรือทางเลือกและวิธีการส่งเสริมเกษตรแบบบุคคล แบบกลุ่ม หรือแบบมวลชน ที่เหมาะสมกับเกษตรกรและสถานการณ์ในพื้นที่ปฏิบัติ สามารถนำมาหาตัวแปรใน การหาความต้องการในการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัด สระแก้ว

3.2 ความหมายและทฤษฎีความต้องการ

3.2.1 ความหมายของความต้องการ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ความต้องการนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

จิตร เกื้อช่วย (2556) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง การเริ่มขึ้นตั้งแต่เกิด และหมดลงเมื่อตาย ซึ่งความต้องการจะเกิดขึ้นเมื่อถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าใจให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาผลักดันให้มนุษย์ต่อสู้ดิ้นรนและทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการของตนเองให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

พิทยา ชุมเพชร (2562) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง การที่มนุษย์มีความอยากขึ้นมาและทำทุกวิถีทางเพื่อให้ความอยากนั้นเป็นและเกิดความต้องการอื่นๆ ตามมาโดยไม่มีสิ้นสุด เช่น เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นจริง ก็จะต้องการด้านความปลอดภัย ความรัก ชื่อเสียง ความสมบูรณ์แบบและการที่จะพัฒนาศักยภาพทุกด้านของร่างกายเพื่อให้เกิดการแตกต่างจากบุคคลอื่น

วชิรวัชร งามละม่อม (2558) พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า ต้องการ หมายถึง การอยากได้ ใคร่ได้และประสงค์ ซึ่งความต้องการของมนุษย์มีอิทธิพลก่อให้เกิดแรงผลักดันทั้งภายนอกและภายในให้มนุษย์ได้ปรับตัวในการตอบสนองแรงผลักดันที่เกิดขึ้น การปรับตัวเพื่อสนองแรงผลักดัน คือ ความต้องการ

กล่าวโดยสรุป ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของมนุษย์ มีความต้องการเป็นลำดับขั้นตอนจากขั้นพื้นฐาน ขยายเพิ่มสู่ความต้องการที่สลับซับซ้อน ซึ่งมนุษย์แต่ละคนมีระดับความต้องการที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพพื้นฐานที่ตนเองมีและความรู้ โอกาสต่าง ๆ ในการพัฒนาและต่อยอดจากการสร้างสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่มีวันสิ้นสุดตามที่ตนเองตั้งเป้าหมายไว้

3.2.2 ทฤษฎีความต้องการ ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murray, 1938) อ้างถึงในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, (2547) ได้ให้คำอธิบายว่า ความต้องการของบุคคลที่มีความต้องการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งความต้องการของบุคคลที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการทำงาน มีอยู่ 4 ประเด็น ดังนี้

1) *ความต้องการความสำคัญ* หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วง

2) *ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น* โดยคำนึงถึงการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

3) *ความต้องการอิสระ* เป็นความต้องการที่เป็นตัวของตัวเอง

4) *ความต้องการมีอำนาจ* ความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่น และต้องการที่จะควบคุมคนอื่นให้อยู่ในอำนาจของตน

ลำดับขั้นของมาสโลว์ อ้างถึงในภักดีอักษร (2562) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาที่มักถูกกล่าวถึงในการศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจของมนุษย์ ทฤษฎีนี้ได้ถูกเสนอโดย Abraham

Maslow ในรายงานเรื่อง A theory of Human Motivation ในปี ค.ศ. 1943 กรอบความคิดสำคัญของทฤษฎีนี้มี 3 ประการ ดังนี้

1) บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

2) ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้น เรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐานไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

3) เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนองตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

ในทัศนะของมาสโลว์ ความต้องการของบุคคลจัดแบ่งได้เป็นห้าระดับ ประกอบด้วยความต้องการทางกายภาพ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการได้รับการยกย่องสรรเสริญในสังคมและความต้องการความสำเร็จในชีวิตซึ่งเรียงจากต่ำไปหาสูงโดยความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการตอบสนองจากปัจจัยภายในตัวบุคคล

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีความต้องการ ประกอบด้วย ความต้องการของบุคคลมีความสำคัญขั้นพื้นฐาน ความต้องการความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความต้องการเป็นอิสระ ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น ความประสบความสำเร็จในชีวิต ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย และความต้องการมีอำนาจมีอิทธิพลการยกย่องสรรเสริญ

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร

บุหงา จินตวานิชสกุล (2561, น. 87) ที่ศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว พบว่า ร้อยละ 55.8 เกษตรกรเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.60 ปี ร้อยละ 58.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีประสบการณ์ปลูกลำไยเฉลี่ย 7.97 ปีนอกจากนี้ เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริธ (2562, น. 54) ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ปลูกลำไยเฉลี่ย 13.80 ปี

4.2 สภาพทางสังคม

สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น. 83) ศึกษา เรื่อง การตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ทำเกษตร 2.19 คน และบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 87) พบว่า เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) นอกจากนี้ เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิธร (2562, น. 48) พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 87) พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.52 คน ร้อยละ 83.2 และมีการถือครองพื้นที่ปลูกลำไยเป็นของตนเอง ส่วนพนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น.95) ที่ศึกษา เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในอำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีพื้นที่ปลูกลำไย เฉลี่ย 10.05 ไร่

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 87) พบว่า เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิต (ปีการผลิต 2559/2567) เฉลี่ย 257,052.63 บาทต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทธิ์ ตาลี (2559,น.72) ที่ศึกษา เรื่อง ศึกษาการใช้โมโนโพแทสเซียมฟอสเฟตร่วมกับสารโพแทสเซียมคลอไรด์ในการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัด มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 200,445.00 บาท/ปี มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 110,445.00 บาท/ปี

นอกจากนี้ บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 87) พบว่า เกษตรกรมีการกู้เงินลงทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

4.4 สภาพการผลิตลำไย

4.4.1 การให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ พนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น.96) พบว่า ให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนมิถุนายน โดยการฉีดพ่นทางใบ

4.4.2 การกำจัดแมลงและศัตรูพืช พนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น.96) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง

4.4.3 ช่วงเวลาการตัดแต่งกิ่ง พนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น.96) พบว่า ร้อยละ 98.14 ตัดแต่งกิ่งลำไยหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต

4.4.4 ปริมาณผลผลิตและการจำหน่าย พนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น.96) พบว่า เกษตรกรได้ผลผลิตลำไยนอกฤดู เฉลี่ย 1,283.02 กิโลกรัมต่อไร่ จำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลางแบบเหมาสวน

4.5 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดู

สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น. 89) พบว่า ปัญหาภาวะราคาและการตลาด เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยนอกฤดู และปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ได้แก่ แรงงาน การรวมกลุ่ม

4.6 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู

พนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น.100) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการระดับมาก เจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียนเกษตรกรในแปลง มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาที่สำนักงานและให้บริการผ่านช่องทางโทรศัพท์ เสฎฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริธร (2562, น. 99) พบว่า เกษตรกรต้องการให้นำเสนอการป้องกันกำจัดโรคและแมลง การขนส่งการเก็บรักษาผลผลิตและตลาดลำไย ในระดับมากและวิธีการตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผลลำไยในระดับปานกลาง การันต์ กันใหม่ (2562, น. 108) พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้การจัดการให้ได้ผลผลิตลำไยที่มีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ และบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 89) พบว่า ต้องการความรู้ด้านการตลาด ช่องทางการจำหน่าย ระดับมาก เพราะเกษตรกรไม่เข้าใจเรื่องรวมกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง มีตลาดที่แน่นอน เกษตรกรต้องการรูปแบบการฝึกอบรมมากที่สุด และรับรู้ข้อมูลการส่งเสริมจากการประชุมกลุ่มในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวารันต์ กันใหม่ (2562, น. 108) พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มโดยการสาธิต บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 93) พบว่า ต้องการการส่งเสริมในรูปแบบเอกสารวิชาการ ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวารันต์ กันใหม่ (2562, น. 108) พบว่า เกษตรกรต้องการการส่งเสริม ด้านสื่อออนไลน์

4.7 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู

สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น. 56) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดด้านการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อวางแผนการผลิตตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สอดคล้องกับสามารถ ใจเตี้ย (2564, น. 9) พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและผลักดันแนวทางการผลิตลำไยนอกฤดูสู่การปฏิบัติ เช่น การรวมกลุ่มสร้างอำนาจการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง การใช้ประโยชน์วัสดุเหลือทิ้งจากการตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว และบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 93) พบว่า เกษตรกรควรมีการวางแผนผลิตลำไยนอกฤดูออกสู่ตลาดในช่วงที่มีความต้องการสูงเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการผลิตลำไยนอกฤดูเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ปลูกลำไย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน จำนวนแรงงานในครัวเรือน พื้นที่ถือครองทางการเกษตร พื้นที่ปลูกลำไย รายได้ แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ สภาพการผลิตลำไย ได้แก่ ระยะเวลาการปลูกลำไย พื้นที่ถือครองทางการเกษตร ช่วงเดือนการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ วิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ การกำจัดแมลงและศัตรูพืช ช่วงเวลาการตัดแต่งกิ่ง การจำหน่ายผลผลิต ลักษณะการขายลำไย ปริมาณผลผลิตลำไย ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่และข้อเสนอแนะ ล้วนมีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

จังหวัดสระแก้ว ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของ
สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยจังหวัดสระแก้วให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ที่เริ่มดำเนินการในปี 2564-2566 จังหวัดสระแก้ว จำนวนทั้งหมด 180 ราย

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จากสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

$$n = \frac{180}{1 + (180 (0.05)^2)}$$

$$n = 124.138$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 68.89 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัย ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากจำนวนประชากรแต่ละกลุ่มมีจำนวนไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม รายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

จังหวัดสระแก้ว	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
ตำบลวังสมบูรณ์	35	24
ตำบลวังทอง	46	32
ตำบลพระเพลิง	32	22
ตำบลคลองหาด	67	46
รวมทั้งสิ้น	180	124

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประเภทของเครื่องมือการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัยเรื่องนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

2.2 องค์ประกอบของเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย คำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) และคำถามแบบปลายปิด (closed-ended question) และ แบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลได้แก่ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สภาพทางสังคม ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ การดำรงตำแหน่งภายในชุมชนและการใช้บริการด้านการเกษตรจากหน่วยงานรัฐ และสภาพเศรษฐกิจ จำนวนแรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด ประสบการณ์ในการปลูกลำไย ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย รายได้ของครัวเรือนรวมทั้งรวม รายได้รวมจากการทำการเกษตร รายได้จากการขายลำไยทั้งหมด รายได้จากการขายลำไยนอกฤดู รายจ่ายรวมในการทำการเกษตร รายจ่ายในการผลิตลำไยทั้งหมด รายจ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดูและแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยนอกฤดู ได้แก่ พันธุ์ลำไย ระยะปลูกลำไย การเก็บตัวอย่างดิน แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไยตลอดฤดูกาลผลิต วิธีการให้น้ำลำไย ช่วงเดือนการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ วิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ การใช้ปุ๋ยในการผลิตลำไย การกำจัดวัชพืชในสวนลำไย การกำจัดโรคและแมลง

ศัตรูลำไย ช่วงเวลาตัดแต่งกิ่งลำไย การตัดแต่งข้อผลลำไย การจำหน่ายผลผลิต ลักษณะการขายลำไย การเก็บรวบรวมผลผลิต ปริมาณผลผลิตลำไย การตัดเกรดผลผลิตลำไยราคาต่อกิโลกรัมในการขายผลผลิตลำไยในฤดูและราคาต่อกิโลกรัมในการขายผลผลิตลำไยนอกฤดู

ตอนที่ 3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยพบความเป็นจริงในการผลิตลำไยนอกฤดู โดยมีรายละเอียดการกำหนดข้อคำถามในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดการให้คะแนนตามระดับของปัญหา ดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง ปัญหาน้อยที่สุด
- 2 คะแนน หมายถึง ปัญหาน้อย
- 3 คะแนน หมายถึง ปัญหาปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง ปัญหามาก
- 5 คะแนน หมายถึง ปัญหามากที่สุด

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ เกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ และเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งกำหนดข้อคำถามในลักษณะรูปแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดการให้คะแนนตามระดับความต้องการ ดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง ความต้องการน้อยที่สุด
- 2 คะแนน หมายถึง ความต้องการน้อย
- 3 คะแนน หมายถึง ความต้องการปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง ความต้องการมาก
- 5 คะแนน หมายถึง ความต้องการมากที่สุด

ซึ่งในส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เสนอแนะเกี่ยวกับสมาชิกแปลงใหญ่ เสนอแนะเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ และเสนอแนะเกี่ยวกับหน่วยงาน ใช้คำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยได้เสนอข้อเสนอแนะได้อย่างเปิดกว้าง

2.3 การสร้างเครื่องมือ

2.3.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีในงานวิจัย สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิด และแนวทางการศึกษา

2.3.2 การกำหนดกรอบของการวิจัย ให้สอดคล้องกับแนวคิดในการศึกษา

2.3.3 การนำเครื่องมือที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบแก้ไข จนสมบูรณ์

2.3.4 แก้วไขเครื่องมือตามข้อแก้วไขของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำไปทดสอบหาความเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ และนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

2.4 การทดสอบเครื่องมือ

2.4.1 นำแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำเสร็จแล้วตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา

2.4.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ การหาค่าความเที่ยง (reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ กับสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 ราย จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยมาทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลจากการวิเคราะห์ ผลการทดสอบได้ดังนี้

1) ระดับปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.878

2) ระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.887

กล่าวโดยสรุป แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้มี สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557, น.67) สำหรับค่าความเชื่อถือได้ที่เหมาะสมนั้น แนะนำโดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าที่เหมาะสม จึงสามารถนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.4.3 นำผลการทดสอบเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มที่ศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยจังหวัดสระแก้วที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 นักกลุ่มประชากรที่จะศึกษา โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ และขอความอนุเคราะห์อำนาจความสะดวก

3.1.2 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและทำแบบสัมภาษณ์ เช่น ปากกา แบบสัมภาษณ์ ยาน พาหนะในการเดินทางเข้าพื้นที่ เป็นต้น

3.2 ชั้นสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเดินทางไปพื้นที่เป้าหมายเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์พร้อมกับกลุ่มประชากร ตัวอย่างโดยดำเนินการดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้ทำการวิจัย

3.2.2 แจ้งวัตถุประสงค์ ความเป็นมา วิธีการตอบแบบสัมภาษณ์ โดยให้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์

ในขณะที่ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้ บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์และบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์

3.4.1 ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.4.2 กล่าวขอบคุณผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยกล่าวขอบคุณสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาจัดหมวดหมู่และลงรหัส เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

การแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

โดย คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

4.3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับของปัญหาตามเกณฑ์ในการประเมิน โดยเรียงจากระดับปัญหามากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับของปัญหามากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับของปัญหามาก
 คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับของปัญหาปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับของปัญหาน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับของปัญหาน้อยที่สุด

4.4 ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับความต้องการการส่งเสริมตามเกณฑ์ในการประเมิน โดยเรียงจากระดับความต้องการการส่งเสริมมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมมาก
 คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมน้อยที่สุด

4.5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง จุดอ่อน สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาสและอุปสรรค โดยใช้ SWOT Analysis วิเคราะห์คำตอบที่ได้รับจากตอนที่ 1-5 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นยุทธศาสตร์โดยใช้ TOWS Matrix และกำหนดเป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้วต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกแปลงใหญ่ จำนวน 124 ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่
- ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่
- ตอนที่ 3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่
- ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่
- ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

สมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว มีข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกครัวเรือน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยด้วยค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

n = 124

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	80	64.5
หญิง	44	35.5

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 124		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 45	15	12.1
46-50	12	9.7
51-55	14	11.3
56-60	25	20.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 61	58	46.8
ค่าต่ำสุด = 30 ปี ค่าสูงสุด = 80 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.61		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	83	67.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	9.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	21	16.9
อนุปริญญา/ปวส.	5	4.0
ปริญญาตรี	3	2.4
จำนวนสมาชิกครัวเรือน (คน)		
1 - 2	69	55.6
3 - 4	39	31.5
5 ขึ้นไป	16	12.9
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 9 คน ค่าเฉลี่ย = 2.78 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.51		

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เพศ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 64.5 เป็นเพศชาย และร้อยละ 35.5 เป็นเพศหญิง

อายุ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 46.8 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 61 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.2 มีอายุระหว่าง 56-60 ปี ร้อยละ 12.1 อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 45 ปี ร้อยละ 11.3 มีอายุระหว่าง 51-55 ปี และร้อยละ 9.7 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 58.00 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 67.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 16.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ (ปวช.) ร้อยละ 9.7 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 4.0 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ (ปวส.) และร้อยละ 2.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกครัวเรือนครัวเรือน พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 55.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 31.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3 -4 คน และร้อยละ 12.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวนตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป โดยสมาชิกครัวเรือนค่าเฉลี่ย 2.78 คน

1.2 สภาพทางสังคม

สมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว มีสภาพทางสังคม เกี่ยวกับ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน และการใช้บริการด้านการเกษตรจากหน่วยงานรัฐ ซึ่งผลการวิเคราะห์สภาพทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

n = 124		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย (ปี)		
2	33	26.6
3	22	17.7
4	69	55.7
ต่ำสุด = 2 ปี สูงสุด = 4 ปี ค่าเฉลี่ย = 3.29 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.86		
การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเกษตรกร	37	29.8
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	30	24.2
กลุ่มลูกค้า ชกส.	49	39.5
สหกรณ์การเกษตร	23	18.5
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	42	33.9
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	23	18.5

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 124		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิสาหกิจชุมชน	6	4.8
การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีตำแหน่งในชุมชน	95	76.6
ผู้ใหญ่บ้าน	1	0.6
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	6	4.8
สมาชิก อบต./สท.	3	2.4
อาสาสมัครเกษตร	4	3.2
หมอดินอาสา	6	4.8
อาสาสมัครสาธารณสุข	6	4.8
การใช้บริการด้านการเกษตรจากหน่วยงานรัฐ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การขอสนับสนุนปัจจัยการผลิต	68	54.8
การฝึกอบรม	85	68.5
การให้คำแนะนำการตลาด	24	13.9

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 55.7 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย 4 ปี รองลงมา ร้อยละ 26.6 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย 2 ปี และร้อยละ 17.7 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย 3 ปี ตามลำดับ โดยเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 4 ปี และเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย เฉลี่ย 3.29 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 39.5 มีการเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. รองลงมา ร้อยละ 33.9 มีการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้อยละ 29.8 มีการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 24.2 มีการเป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 18.5 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และร้อยละ 4.8 มีการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 76.6 ไม่มีตำแหน่งในชุมชน รองลงมา ร้อยละ 4.8 มีการดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมอดินอาสา และ

อาสาสมัครสาธารณสุข ร้อยละ 3.2 มีการดำรงตำแหน่งอาสาสมัครเกษตร ร้อยละ 2.4 มีการดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต. หรือ สท. และร้อยละ 0.6 การดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

การใช้บริการด้านการเกษตรจากหน่วยงานรัฐ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 68.5 มีการใช้บริการการฝึกอบรม รองลงมา ร้อยละ 54.8 มีการใช้บริการขอสนับสนุนปัจจัยการผลิต ร้อยละ 13.9 มีการใช้บริการการให้คำแนะนำการตลาด ตามลำดับ

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว มีสภาพทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับ จำนวนแรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด ขนาดพื้นที่การปลูกลำไย ประสบการณ์ในการปลูกลำไย รายได้ของครัวเรือนรวมทั้งหมด รายได้รวมจากการทำการเกษตร รายได้จากการขายลำไยทั้งหมด รายได้จากการขายลำไยนอกฤดู รายจ่ายรวมในการทำการเกษตร รายจ่ายในการผลิตลำไยทั้งหมด รายจ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดู และแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

n = 124		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	32	25.8
2	58	46.8
3	19	15.3
4	12	9.7
5	3	2.4
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 5 คนค่าเฉลี่ย = 2.16 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.80		
ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	52	42.0
11-20	42	33.9
21-30	20	16.1
31-40	6	4.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	4	3.2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 124		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำสุด = 3 ไร่ สูงสุด = 51 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 16.26 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.99		
เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	59	47.6
11-20	44	35.5
21-30	15	12.1
31-40	3	2.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	3	2.4
ต่ำสุด = 3 ไร่ สูงสุด = 50 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 14.74 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.129		
พื้นที่เช่า (ไร่)		
ไม่ได้เช่า	120	96.8
เช่า	4	3.2
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	1	0.8
11-20	2	1.6
31-40	1	0.8
ต่ำสุด = 0 ไร่ สูงสุด = 40 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 1.03 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.524		
พื้นที่ให้บุคคลอื่นทำกิน (ไร่)		
ไม่มี	123	99.2
มี จำนวน 8 ไร่	1	0.8
ต่ำสุด = 0 ไร่ สูงสุด = 8 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 0.08 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.739		
ขนาดพื้นที่การปลูกลำไย (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	69	55.6
10-20	39	31.5
20-30	9	7.3
30-40	6	4.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	1	0.8
ต่ำสุด = 2.5 ไร่ สูงสุด = 49 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 13.00 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.37		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 124

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการปลูกลำไย (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4	17	13.7
5-8	61	49.2
9-12	42	33.9
13-15	3	2.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 16	1	0.8
ต่ำสุด = 1 ไร่ สูงสุด = 19 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 7.67 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.80		
รายได้ของครัวเรือนรวมทั้งหมด (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000	14	11.3
200,001-300,000	54	43.5
300,001-400,000	48	38.7
400,001-500,000	6	4.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 500,001	2	1.6
ต่ำสุด = 135,000 บาทต่อปี สูงสุด = 563,000 บาทต่อปี ค่าเฉลี่ย = 295,790.32 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 79,356.69		
รายได้รวมจากการทำการเกษตร (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000	48	38.7
200,001-300,000	21	17
300,001-400,000	47	37.9
400,001-500,000	7	5.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 500,001	1	0.8
ต่ำสุด = 130,000 บาทต่อปี สูงสุด = 543,000 บาทต่อปี ค่าเฉลี่ย = 277,919.35 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 88,070.61		
รายได้จากการขายลำไย (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000	51	41.1
200,001-300,000	32	25.8
300,001-400,000	34	27.4

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 124		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
400,001-500,000	6	4.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 500,001	1	0.8
ต่ำสุด = 60,000 บาทต่อปี สูงสุด = 543,000 บาทต่อปี		
ค่าเฉลี่ย = 266,403.23 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 94,861.38		
รายจ่ายรวมในการทำการเกษตร (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	7	5.6
50,001-100,000	24	19.4
100,001-150,000	56	45.2
150,001-200,000	34	27.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 200,001	3	2.4
ต่ำสุด = 30,000 บาทต่อปี สูงสุด = 240,000 บาทต่อปี		
ค่าเฉลี่ย = 135,104.84 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 40,158.74		
รายจ่ายในการผลิตลำไย (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	16	12.9
50,001-100,000	39	31.5
100,001-150,000	33	26.6
150,001-200,000	33	26.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 200,001	3	2.4
ต่ำสุด = 30,000 บาทต่อปี สูงสุด = 240,000 บาทต่อปี		
ค่าเฉลี่ย = 120,858.87 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 46,229.96		
แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กู้ยืมจากญาติพี่น้อง	25	20.2
กู้ยืมจากเพื่อนบ้าน	9	7.3
กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน	14	11.3
กู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตร	19	15.3
กู้ยืมจากกลุ่มแปลงใหญ่	6	4.8
กู้ยืมจาก ธกส.	89	71.8

จากตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 46.8 มีแรงงานในการปลูกลำไย จำนวน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 25.8 มีแรงงานในการปลูกลำไย จำนวน 1 คน ร้อยละ 15.3 มีแรงงานในการปลูกลำไย จำนวน 3 คน ร้อยละ 9.7 มีแรงงานในการปลูกลำไย จำนวน 4 คน และร้อยละ 2.4 มีแรงงานในการปลูกลำไย จำนวน 5 คน ตามลำดับ โดยมีแรงงานในการปลูกลำไยเฉลี่ย 2.16 คน

ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 42.0 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 33.9 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรอยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ ร้อยละ 16.1 มีพื้นที่ถือครองถือครองทางการเกษตรอยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 4.8 มีพื้นที่ถือครองถือครองทางการเกษตรอยู่ระหว่าง 31-40 ไร่ และร้อยละ 3.2 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ ตามลำดับ โดยสมาชิกแปลงใหญ่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 16.26 ไร่

ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ที่จากรายประเดิน ดังนี้

เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 47.6 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 35.5 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ ร้อยละ 12.1 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ และร้อยละ 2.4 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่ระหว่าง 31-40 ไร่ เท่ากับเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์มากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ ตามลำดับ โดยสมาชิกแปลงใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เฉลี่ย 14.74 ไร่

พื้นที่เช่า พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ ร้อยละ 96.8 ไม่มีพื้นที่เช่า และร้อยละ 1.6 มีพื้นที่เช่า ได้แก่ ร้อยละ 3.2 มีพื้นที่เช่าอยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ และร้อยละ 0.8 มีพื้นที่เช่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ เท่ากับมีพื้นที่เช่าอยู่ระหว่าง 31-40 ไร่ ตามลำดับ โดยสมาชิกแปลงใหญ่มีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 1.03 ไร่

พื้นที่ให้บุคคลอื่นทำกิน พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ ร้อยละ 99.2 ไม่มีพื้นที่ให้บุคคลอื่นทำกิน และร้อยละ 0.8 มีพื้นที่ให้บุคคลอื่นทำกิน คือ ร้อยละ 0.8 พื้นที่ให้บุคคลอื่นทำกิน 0.08 ไร่

ขนาดพื้นที่การปลูกลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 55.6 มีพื้นที่เพาะปลูกลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 31.5 มีพื้นที่เพาะปลูกลำไยระหว่าง 10-20 ไร่ ร้อยละ 7.3 มีพื้นที่เพาะปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 20-30ไร่ ร้อยละ 4.8 มีพื้นที่เพาะปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 30-40ไร่ และร้อยละ 0.8 มีพื้นที่เพาะปลูกลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ ตามลำดับ โดยสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีพื้นที่ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 13.00 ไร่

ประสบการณ์ในการปลูกลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 49.2 มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 5-8 ปี รองลงมา ร้อยละ 33.9 มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 9-12 ปี ร้อยละ 13.7 มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี ร้อยละ 2.4 มี

ประสบการณ์ในการปลูกลำไยอยู่ระหว่าง 13-15 ปี และร้อยละ 0.8 มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 7.67 ปี

รายได้ของครัวเรือนรวมทั้งหมด พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 43.5 มีรายได้รวมของครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 200,001-300,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 38.7 มีรายได้รวมของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 300,001-400,000 บาทต่อปี ร้อยละ 11.3 มีรายได้รวมของครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000 บาทต่อปี และร้อยละ 1.6 มีรายได้รวมของครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 500,001 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยรายได้ของครัวเรือนรวมทั้งหมดเฉลี่ย 295,790.32 บาทต่อปี

รายได้รวมจากการทำการเกษตร พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 38.7 มีรายได้รวมจากการทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 37.9 มีรายได้รวมจากการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 300,001-400,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.0 มีรายได้รวมจากการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 200,001-300,000 บาทต่อปี ร้อยละ 5.6 มีรายได้รวมจากการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 400,001-500,000 บาทต่อปี และร้อยละ 0.8 มีรายได้รวมจากการทำการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 500,001 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยรายได้รวมจากการทำการเกษตรเฉลี่ย 277,919.35 บาทต่อปี

รายได้จากการขายลำไย เกษตรกรมีการทำลำไยนอกฤดูในพื้นที่สวนทั้งหมด ดังนั้นรายได้จากการขายลำไยทั้งปีก็คือ รายได้จากการขายลำไยนอกฤดู พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 41.1 มีรายได้จากการขายลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 27.4 มีรายได้จากการขายลำไยอยู่ระหว่าง 300,001-400,000 บาทต่อปี ร้อยละ 25.8 มีรายได้จากการขายลำไยอยู่ระหว่าง 200,001-300,000 บาทต่อปี ร้อยละ 4.9 มีรายได้จากการขายลำไยอยู่ระหว่าง 400,001-500,000 บาทต่อปี และร้อยละ 0.8 มีรายได้จากการขายลำไย มากกว่าหรือเท่ากับ 500,001 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยรายได้จากการขายลำไยเฉลี่ย 266,403.23 บาทต่อปี

รายจ่ายรวมในการทำการเกษตร พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 45.2 มีรายจ่ายรวมในการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 27.4 มีรายจ่ายรวมครัวเรือนอยู่ระหว่าง 150,001-200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 19.4 มีรายจ่ายรวมในการทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 5.6 มีรายจ่ายรวมในการทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี และร้อยละ 2.4 มีรายจ่ายรวมในการทำการเกษตรอยู่ระหว่างมากกว่าหรือเท่ากับ 200,001 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยรายจ่ายรวมในการทำการเกษตรเฉลี่ย 135,104.84 บาทต่อปี

รายจ่ายในการผลิตลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 31.5 มีรายจ่ายในการผลิตลำไยอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 26.6 มีรายจ่ายในการผลิตลำไยอยู่

ระหว่าง 100,001-150,000 บาทต่อปีเท่ากับ รายจ่ายในการผลิตลำไยอยู่ระหว่าง 150,001- 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 12.9 มีรายจ่ายในการผลิตลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี และร้อยละ 2.4 มีรายจ่ายในการผลิตลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 200,001 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยรายจ่ายในการผลิตลำไยเฉลี่ย 120,858.87 บาทต่อปี

แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 71.8 มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ 20.2 มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรกู้ยืมจากยืมจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 15.3 มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตรกู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 11.3 มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตรกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 7.3 มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตรกู้ยืมจากเพื่อนบ้าน และร้อยละ 4.8 มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตรกู้ยืมจากกลุ่มแปลงใหญ่ ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่

สมาชิกแปลงใหญ่ ผู้ผลิตลำไยในจังหวัดสระแก้ว มีสภาพการผลิตลำไย เกี่ยวกับ พันธุ์ ลำไยที่ปลูก ระยะเวลาปลูกลำไย เก็บตัวอย่างดินเพื่อนำไปวิเคราะห์ แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไยตลอดฤดูกาลผลิต วิธีการให้น้ำลำไย ช่วงเดือนการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์เพื่อชักนำการออกดอก วิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ การใช้ปุ๋ยในการผลิตลำไย การกำจัดวัชพืชในสวนลำไย การกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไยช่วงเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย การตัดแต่งข้อผลลำไย การจำหน่ายผลผลิต ลักษณะการขายลำไย การเก็บรวบรวมผลผลิต ปีการผลิต 2566/2567 ปริมาณผลผลิตลำไยทั้งหมด การคัดเกรดผลผลิตลำไย ราคาขายผลผลิตลำไยในฤดู (ปีการผลิต2566/2567) ราคาขายผลผลิตลำไยนอกฤดู (ปีการผลิต2566/2567) ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่

n = 124

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พันธุ์ลำไยที่ปลูก		
อีดอ	124	100.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

	n = 124	
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
4X4 (เมตร X เมตร)	47	37.9
6X6 (เมตร X เมตร)	65	52.4
8X8 (เมตร X เมตร)	10	8.1
อื่นๆ 10X8 (เมตร X เมตร)	2	1.6
การเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำไปวิเคราะห์		
เคย	44	35.5
ไม่เคย	80	64.5
แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไยตลอดฤดูกาลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
น้ำฝนอย่างเดียว	31	25.0
ลำธาร/คลองธรรมชาติ	44	35.5
สระ/บ่อน้ำ	77	62.1
คลองชลประทาน	5	4.0
น้ำบาดาล	5	4.0
วิธีการให้น้ำลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ท่อและสายยาง	58	46.8
ระบบสปริงเกอร์	119	96.0
ช่วงเดือนการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์เพื่อชักนำการออกดอก		
ต.ค.-พ.ย. (ก่อนฤดูกาลผลิต)	5	4.0
ก.พ.-มี.ค. (หลังฤดูกาลผลิต)	6	4.9
เม.ย.-ก.ย. (นอกฤดูกาลผลิต)	113	91.1
วิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ่นทางใบ	108	87.1
พ่นทางดิน	110	88.7
ผสมน้ำรด	23	18.5

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

	n = 124	
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การใช้ปุ๋ยในการผลิตลำไย		
ปุ๋ยเคมี	23	18.5
ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์	101	81.5
การกำจัดวัชพืชในสวนลำไย		
ไม่มีการกำจัดวัชพืช	5	4.0
กำจัดวัชพืชแบบใช้สารเคมี	2	1.6
กำจัดวัชพืชแบบไม่ใช้สารเคมี	6	4.8
กำจัดวัชพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี	111	89.5
การกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย		
ไม่มีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	5	4.0
กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชแบบใช้สารเคมี	46	37.1
กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี	73	58.9
ช่วงเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต	103	83.1
ช่วงติดผล	22	17.7
ก่อนออกดอก	13	10.5
การตัดแต่งข้อมผลลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่เคย	5	4.0
ทำเป็นบางปี	23	18.5
ทำเป็นประจำ	96	77.4
การจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ่อค้ารับซื้อลำไยในสวน	75	60.5
ขายจุดรับซื้อ (ล้ง) ทั่วไป	40	32.3
ขายจุดรับซื้อที่มีเครื่องร่อนคัดเกรด	5	4.0
ขายจุดรับซื้อ (ล้ง) ส่งออก	24	19.4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

	n = 124	
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะการขายน้ำโย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เหมาสวน	124	100.0
ผลสดร่วง	35	28.2
การเก็บรวบรวมผลผลิต		
เก็บรวบรวมเอง	10	8.1
พ่อกำเก็บรวบรวม	114	91.9
ปริมาณผลผลิตลำไยทั้งหมดที่เก็บได้ ปีการผลิต 2566/2567 (กิโลกรัม/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500	11	8.9
501-900	23	18.6
901-1,400	63	50.8
1,401-1,700	22	17.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 1,701	5	4.0
ต่ำสุด = 400 กิโลกรัม/ไร่ สูงสุด = 1,800 กิโลกรัม/ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 1,066.53 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 322.01		
การตัดเกรดผลผลิตลำไยปีการผลิต 2566/2567		
ไม่ได้ตัดเกรด	30	24.2
ตัดเกรด	94	75.8
การตัดเกรดผลผลิตปีการผลิต 2566/2567		
ปริมาณผลผลิต เกรด AA (%)		
30	19	15.3
40	14	11.3
45	4	3.2
50	9	7.3
60	20	16.1
ปริมาณผลผลิต เกรด A (%)		
50	14	11.3
70	16	12.9

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 124		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
80	7	5.6
ปริมาณผลผลิต เกรด B (%)		
20	4	3.2
30	5	4.0
40	13	10.5
50	12	9.7
60	8	6.5
70	2	1.6
ปริมาณผลผลิต เกรด C (%)		
30	20	16.2
40	9	7.2
60	6	4.8
ปริมาณผลผลิตแบบผลร่วง (%)		
20	35	28.2
ราคาผลผลิตลำไยนอกฤดู (บาท/กก.) เกรด AA		
25	5	4.0
28	24	19.4
30	37	29.8
ต่ำสุด = 25 บาท/กิโลกรัม สูงสุด = 30 บาท/กิโลกรัม		
ค่าเฉลี่ย = 28.89 บาท/กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.47		
ราคาผลผลิตลำไยนอกฤดู (บาท/กก.) เกรด A		
24	6	4.9
25	25	20.0
28	6	4.9
ต่ำสุด = 24 บาท/กิโลกรัม สูงสุด = 28 บาท/กิโลกรัม		
ค่าเฉลี่ย = 25.32 บาท/กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.25		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 124		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ราคาผลผลิตลำไยนอกฤดู (บาท/กก.) เกรด B		
18	10	8.1
20	23	18.5
22	3	2.4
25	8	6.5
ต่ำสุด = 18 บาท/กิโลกรัม สูงสุด = 25 บาท/กิโลกรัม		
ค่าเฉลี่ย = 20.59 บาท/กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.35		
ราคาผลผลิตลำไยนอกฤดู (บาท/กก.) เกรด C		
15	11	8.9
18	20	16.1
19	4	3.2
ต่ำสุด = 15 บาท/กิโลกรัม สูงสุด = 19 บาท/กิโลกรัม		
ค่าเฉลี่ย = 17.17 บาท/กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.52		
ราคาผลผลิตลำไยนอกฤดู (บาท/กก.) อื่นๆ แบบผลร่วง		
3	26	21.0
5	9	7.2
ต่ำสุด = 3 บาท/กิโลกรัม สูงสุด = 5 บาท/กิโลกรัม		
ค่าเฉลี่ย = 3.51 บาท/กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.89		
ราคาผลผลิตลำไยนอกฤดู (บาท/กก.) แบบไม่ตัดเกรด (คละ)		
23	20	16.1
25	10	8.1
ต่ำสุด = 23 บาท/กิโลกรัม สูงสุด = 25 บาท/กิโลกรัม		
ค่าเฉลี่ย = 23.67 บาท/กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.96		

จากตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 100.0 มีการใช้พันธุ์อีตอ

ระยะการปลูกลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 52.4 ใช้วิธีการปลูกในระยะร่อง 6 x 6 เมตร ร้อยละ 37.9 ใช้วิธีการปลูกในระยะร่อง 4 x 4 เมตร ร้อยละ 8.1 ใช้วิธีการปลูกในระยะร่อง 8 x 8 เมตร และร้อยละ 1.6 ใช้วิธีการปลูกในระยะร่องอื่นๆ (10 x 8 เมตร) ตามลำดับ

การเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำไปวิเคราะห์ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 64.5 เคยเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ และร้อยละ 35.5 ไม่เคยเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ ตามลำดับ

แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไยตลอดฤดูกาลผลิต พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 62.1 มีการใช้น้ำจากสระ/บ่อน้ำ ร่องลงมา ร้อยละ 35.5 มีการใช้น้ำจากลำธาร/คลองธรรมชาติ ร้อยละ 25.0 มีการใช้น้ำฝนอย่างเดียว และร้อยละ 4.0 มีการใช้น้ำจากคลองชลประทานเท่ากับน้ำบาดาล ตามลำดับ

วิธีการให้น้ำลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 96.0 มีการให้น้ำลำไยจากระบบสปริงเกอร์ ร่องลงมา ร้อยละ 46.8 มีการให้น้ำลำไยจากท่อและสายยาง ตามลำดับ

ช่วงเดือนการให้สารโปแตสเซียมคลอเรตเพื่อชักนำการออกดอก พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 91.1 มีการให้สารโปแตสเซียมคลอเรต ช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน (นอกฤดูกาลผลิต) ร่องลงมา ร้อยละ 4.9 มีการให้สารโปแตสเซียมคลอเรต ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม (หลังฤดูกาลผลิต) และร้อยละ 4.0 ใช้น้ำมีการให้สารโปแตสเซียมคลอเรต ช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน (ก่อนฤดูกาลผลิต) ตามลำดับ

วิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอเรต พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 88.7 มีการให้สารโปแตสเซียมคลอเรตแบบพ่นทางดิน ร่องลงมา ร้อยละ 87.1 มีการให้สารโปแตสเซียมคลอเรตแบบพ่นทางใบ และร้อยละ 18.5 ใช้น้ำมีการให้สารโปแตสเซียมคลอเรตแบบผสมน้ำรดตามลำดับ

การใส่ปุ๋ยในการผลิตลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 81.5 ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ร่องลงมา ร้อยละ 18.5 ใช้ปุ๋ยเคมี ตามลำดับ

การกำจัดวัชพืชในสวนลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 89.5 มีการกำจัดวัชพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี ร้อยละ 4.8 มีการกำจัดวัชพืชแบบไม่ใช้สารเคมี ร้อยละ 4.0 ไม่มีการกำจัดวัชพืช และร้อยละ 1.6 มีการกำจัดวัชพืชแบบใช้สารเคมี ตามลำดับ

การกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 58.9 มีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี ร้อยละ 37.1 มีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชแบบใช้สารเคมี และร้อยละ 4.0 ไม่มีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ตามลำดับ

ช่วงเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 83.1 มีการตัดแต่งกิ่งลำไยหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ร่องลงมา ร้อยละ 17.7 มีการตัดแต่งกิ่งลำไยหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตช่วงติดผล และร้อยละ 10.5 มีการตัดแต่งกิ่งลำไยก่อนออกดอก ตามลำดับ

การตัดแต่งข้อผลลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 77.4 มีการตัดแต่งข้อผลลำไยเป็นประจำ รองลงมา ร้อยละ 18.6 มีการตัดแต่งข้อผลลำไยเป็นบางปี และร้อยละ 4.0 ไม่เคยตัดแต่งข้อผลลำไย ตามลำดับ

การจำหน่ายผลผลิต พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 60.5 มีการจำหน่ายผลผลิตพ่อค้ารับซื้อลำไยในสวน รองลงมา ร้อยละ 32.3 การจำหน่ายผลผลิตขายจุดรับซื้อ (ล้ง) ทั่วไป ร้อยละ 19.4 การจำหน่ายผลผลิตขายจุดรับซื้อ (ล้ง) ส่งออก และร้อยละ 4.0 การจำหน่ายผลผลิตขายจุดรับซื้อที่มีเครื่องร่อนคัดเกรด ตามลำดับ

ลักษณะการขายลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 100.0 มีการขายลำไยเหมาสวน รองลงมา ร้อยละ 28.2 มีการขายลำไย ผลสดร่วง ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมผลผลิต พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 91.9 มีการเก็บรวบรวมผลผลิตพ่อค้าเก็บรวบรวม รองลงมา ร้อยละ 8.1 มีการเก็บรวบรวมผลผลิตเอง ตามลำดับ

ปริมาณผลผลิตลำไยปีการผลิต 2566/2567 พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 50.8 มีปริมาณผลผลิตลำไยรวมอยู่ระหว่าง 901-1,400 กิโลกรัม/ไร่ รองลงมา ร้อยละ 18.6 มีปริมาณผลผลิตลำไยรวมอยู่ระหว่าง 501-900 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 17.7 ปริมาณผลผลิตลำไยรวมอยู่ระหว่าง 1,401-1,700 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 8.9 ปริมาณผลผลิตลำไยรวมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 กิโลกรัม/ไร่ และร้อยละ 4.0 และปริมาณผลผลิตลำไยรวมมากกว่าหรือเท่ากับ 1,701 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ โดยปริมาณผลผลิตลำไยรวมต่ำสุด 400 กิโลกรัม/ไร่ สูงสุด 1,800 กิโลกรัม/ไร่ และปริมาณผลผลิตลำไยรวมเฉลี่ย 1,066.53 กิโลกรัม/ไร่

การคัดเกรดผลผลิตลำไยปีการผลิต 2566/2567 พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ ร้อยละ 75.8 มีการคัดเกรดผลผลิตลำไย รองลงมา ร้อยละ 24.2 ไม่มีการคัดเกรดผลผลิตลำไย โดยการคัดเกรดผลผลิตลำไยพิจารณาในประเด็นย่อย ดังนี้

ลำไยเกรด AA พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 16.1 ได้ลำไยเกรด AA 60 % รองลงมา ร้อยละ 15.3 ได้ลำไยเกรด AA 30 % ร้อยละ 11.3 ได้ลำไยเกรด AA 40 % ร้อยละ 7.3 ได้ลำไยเกรด AA 50 % และร้อยละ 3.2 ได้ลำไยเกรด AA 45 % ตามลำดับ

ลำไยเกรด A พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 12.9 ได้ลำไยเกรด A 70 % รองลงมา ร้อยละ 11.3 ได้ลำไยเกรด A 50 % และร้อยละ 5.6 ได้ลำไยเกรด A 80 % ตามลำดับ

ลำไยเกรด B พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 10.5 ได้ลำไยเกรด B 40 % รองลงมา ร้อยละ 9.7 ได้ลำไยเกรด B 50 % ร้อยละ 6.5 ได้ลำไยเกรด B 60 % ร้อยละ 4.0 ได้ลำไยเกรด B 30 % ร้อยละ 4.0 ได้ลำไยเกรด B 30 % ร้อยละ 3.2 ได้ลำไยเกรด B 20 % และร้อยละ 1.6 ได้ลำไยเกรด B 70 % ตามลำดับ

ลำไยเกรด C พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 16.2 ได้ลำไยเกรด C 30 % รองลงมา ร้อยละ 7.2 ได้ลำไยเกรด C 40 % และร้อยละ 4.8 ได้ลำไยเกรด C 60 % ตามลำดับ

ลำไยแบบผลร่วง พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 28.2 ได้ลำไยแบบผลร่วง ทั้งหมด 40 %

ราคาผลผลิตลำไยนอกฤดู โดยพิจารณาในประเด็นย่อย ดังนี้

ลำไยเกรด AA พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 29.8 ขายลำไย เกรด AA ได้ราคา 30 บาท/กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 19.4 ขายลำไย เกรด AA ได้ราคา 28 บาท/กิโลกรัม และ ร้อยละ 4.0 ขายลำไย เกรด AA ได้ราคา 25 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ โดยขายลำไย เกรด AA ราคาต่ำสุด 25 บาท/กิโลกรัม ราคาสูงสุด 30 บาท/กิโลกรัม และมีราคาเฉลี่ย 28.89 บาท/กิโลกรัม

ลำไยเกรด A พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 20.0 ขายลำไย เกรด A ได้ราคา 25 บาท/กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 4.9 ขายลำไย เกรด A ได้ราคา 28 บาท/กิโลกรัมเท่ากับขาย ลำไยเกรด A ได้ราคา 24 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ โดยขายลำไย เกรด A ราคาต่ำสุด 24 บาท/กิโลกรัม ราคาสูงสุด 28 บาท/กิโลกรัม และมีราคาเฉลี่ย 25.32 บาท/กิโลกรัม

ลำไยเกรด B พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 18.5 ขายลำไย เกรด B ได้ราคา 20 บาท/กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 8.1 ขายลำไย เกรด B ได้ราคา 18 บาท/กิโลกรัม ร้อยละ 6.5 ขายลำไย เกรด B ได้ราคา 25 บาท/กิโลกรัมและร้อยละ 2.4 ขายลำไย เกรด B ได้ราคา 22 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ โดยขายลำไย เกรด B ราคาต่ำสุด 18 บาท/กิโลกรัม ราคาสูงสุด 25 บาท/กิโลกรัม และมีราคาเฉลี่ย 20.59 บาท/กิโลกรัม

ลำไยเกรด C พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 16.1 ขายลำไย เกรด C ได้ราคา 18 บาท/กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 8.9 ขายลำไย เกรด C ได้ราคา 15 บาท/กิโลกรัมและร้อยละ 3.2 ขายลำไย เกรด C ได้ราคา 19 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ โดยขายลำไย เกรด C ราคาต่ำสุด 15 บาท/กิโลกรัม ราคาสูงสุด 19 บาท/กิโลกรัม และมีราคาเฉลี่ย 17.17 บาท/กิโลกรัม

ลำไยแบบผลร่วง พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 21.0 ขายลำไย แบบผลร่วง ได้ราคา 3 บาท/กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 7.2 ขายลำไย แบบผลร่วง ได้ราคา 5 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ โดยขายลำไย แบบผลร่วง ราคาต่ำสุด 3 บาท/กิโลกรัม ราคาสูงสุด 5 บาท/กิโลกรัม และมีราคาเฉลี่ย 3.51 บาท/กิโลกรัม

ลำไยแบบไม่ตัดเกรด(คละ) พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 16.1 ขายลำไย ไม่ตัดเกรด(คละ) ได้ราคา 23 บาท/กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 8.1 ขายลำไย ไม่ตัดเกรด(คละ) ได้ราคา 25 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ โดยขายลำไย ไม่ตัดเกรด(คละ) ราคาต่ำสุด 23 บาท/กิโลกรัม ราคาสูงสุด 25 บาท/กิโลกรัม และมีราคาเฉลี่ย 23.67 บาท/กิโลกรัม

ตอนที่ 3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

ระดับปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

n = 124

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. การคัดเลือกพันธุ์ ลำไย	57 (46.0)	33 (26.6)	19 (15.3)	7 (5.6)	8 (6.5)	2.00 (1.20)	น้อย	16
2. ระยะเวลาปลูกลำไย	31 (25.0)	52 (41.9)	39 (31.5)	2 (1.6)	0 (0.0)	2.10 (0.79)	น้อย	15
3. การตรวจวิเคราะห์ ดิน	18 (14.5)	49 (39.5)	50 (40.4)	5 (4.0)	2 (1.6)	2.39 (0.84)	น้อย	13
4. ระบบการให้น้ำ	18 (14.5)	51 (41.2)	46 (37.1)	7 (5.6)	2 (1.6)	2.39 (0.86)	น้อย	13
5. การให้สาร โพแทสเซียมคลอไรด์	12 (9.7)	37 (29.8)	21 (16.9)	30 (24.2)	24 (19.4)	3.14 (1.30)	ปานกลาง	8
6. การใส่ปุ๋ย	18 (14.6)	29 (23.4)	37 (29.8)	20 (16.1)	20 (16.1)	2.96 (1.28)	ปานกลาง	10
7. การป้องกันกำจัดโรค ลำไย	0 (0.0)	16 (12.9)	32 (25.8)	64 (51.6)	12 (9.7)	3.58 (0.84)	มาก	5
8. การป้องกันกำจัด แมลงลำไย	5 (4.0)	8 (6.5)	37 (29.8)	74 (59.7)	0 (0.0)	3.45 (0.79)	มาก	6
9. การกำจัดวัชพืช	29 (23.4)	24 (19.3)	47 (37.9)	10 (8.1)	14 (11.3)	2.65 (1.24)	ปานกลาง	12

หมายเหตุ 1 = ปัญหาที่น้อยที่สุด 2 = ปัญหาที่น้อย 3 = ปัญหาปานกลาง 4 = ปัญหาที่มาก 5 = ปัญหาที่มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัญหาที่น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัญหาที่น้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัญหาปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัญหาที่มาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัญหาที่มากที่สุด

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 124

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
10. การตัดแต่งกิ่ง	0 (0.0)	50 (40.3)	29 (23.4)	45 (36.3)	0 (0.0)	2.96 (0.88)	ปานกลาง	10
11. การตัดแต่งข้อผล	0 (0.0)	37 (29.8)	46 (37.1)	41 (33.1)	0 (0.0)	3.03 (0.80)	ปานกลาง	9
12. การเก็บเกี่ยว ผลผลิต	0 (0.0)	16 (12.9)	40 (32.2)	11 (8.9)	57 (46.0)	3.88 (1.14)	มาก	2
13. การเก็บรวบรวม ผลผลิต	0 (0.0)	25 (20.2)	34 (27.4)	4 (3.2)	61 (49.2)	3.81 (1.25)	มาก	3
14. การขนส่งผลผลิต	13 (10.5)	31 (25.0)	29 (23.4)	13 (10.5)	38 (30.6)	3.26 (1.40)	ปานกลาง	7
15. แหล่งจำหน่าย ผลผลิต	4 (3.2)	23 (18.5)	24 (19.4)	27 (21.8)	46 (37.1)	3.71 (1.23)	มาก	4
16. การคัดเกรดผลผลิต	14 (11.3)	9 (7.2)	26 (21.0)	0 (0.0)	75 (60.5)	3.91 (1.46)	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม						3.08 (0.62)	ปานกลาง	

หมายเหตุ 1 = ปัญหาน้อยที่สุด 2 = ปัญหาน้อย 3 = ปัญหาปานกลาง 4 = ปัญหามาก 5 = ปัญหามากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัญหาน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัญหาน้อย
 ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัญหาปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัญหามาก
 ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัญหามากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ภาพรวมอยู่ระดับ ปานกลาง (3.08) เมื่อพิจารณาในประเด็นรายย่อย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดู ดังต่อไปนี้

ระดับมาก จำนวน 6 ประเด็น เรียงตามลำดับดังนี้ การคัดเกรดผลผลิต (3.91) การเก็บเกี่ยวผลผลิต (3.88) การเก็บรวบรวมผลผลิต (3.81) แหล่งจำหน่ายผลผลิต (3.71) การป้องกันกำจัดโรคลำไย (3.58) และการป้องกันกำจัดแมลงลำไย (3.45)

ระดับปานกลาง จำนวน 6 ประเด็น เรียงตามลำดับดังนี้ การขนส่งผลผลิต (3.26) การให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ (3.14) การตัดแต่งซ่อผล (3.03) การใส่ปุ๋ย (2.96) การตัดแต่งกิ่ง (2.96) และการกำจัดวัชพืช (2.65)

ระดับน้อย จำนวน 4 ประเด็น เรียงตามลำดับดังนี้ การตรวจวิเคราะห์ดิน (2.39) ระบบการให้น้ำ (2.39) ระยะเวลาปลูกลำไย (2.10) และการคัดเลือกพันธุ์ลำไย (2.00) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

4.1 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

ผลการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

ประเด็นความต้องการ	ระดับของความต้องการ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	ระดับของความต้องการ							
	5	4	3	2	1			
1. การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ						3.45 (0.57)	มาก	
1.1 การคัดเลือกพันธุ์ลำไย	25 (20.2)	23 (18.5)	25 (20.1)	43 (34.7)	8 (6.5)	2.89 (1.26)	ปานกลาง	16
1.2 ระยะเวลาปลูกลำไย	13 (10.5)	26 (21.0)	40 (32.2)	41 (33.1)	4 (3.2)	2.98 (1.05)	ปานกลาง	15
1.3 การตรวจวิเคราะห์ดิน	0 (0.0)	15 (12.1)	71 (57.3)	21 (16.9)	17 (13.7)	3.32 (0.86)	ปานกลาง	11
1.4 ระบบการให้น้ำ	0 (0.0)	14 (11.3)	50 (40.3)	33 (26.6)	27 (21.8)	3.59 (0.95)	มาก	8
1.5 การให้สาร โปแตสเซียมคลอไรด์	0 (0.0)	13 (10.5)	39 (31.5)	36 (29.0)	36 (29.0)	3.77 (0.99)	มาก	3

หมายเหตุ 1 = ความต้องการน้อยที่สุด 2 = ความต้องการน้อย 3 = ความต้องการปานกลาง 4 = ความต้องการมาก

5 = ความต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ความต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้องการมาก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=124

ประเด็นความต้องการ	ระดับของความต้อการ					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหม าย	อันดับ
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
1.6 การใส่ปุ๋ย	0 (0.0)	8 (6.4)	39 (31.5)	49 (39.5)	28 (22.6)	3.78 (0.87)	มาก	2
1.7 การป้องกันกำจัดโรค ลำไย	0 (0.0)	0 (0.0)	38 (30.6)	74 (59.7)	12 (9.7)	3.79 (0.60)	มาก	1
1.8 การป้องกันกำจัด แมลงลำไย	0 (0.0)	0 (0.0)	64 (51.6)	29 (23.4)	31 (25.00)	3.73 (0.84)	มาก	4
1.9 การกำจัดวัชพืช	0 (0.0)	46 (37.1)	11 (8.9)	25 (20.1)	42 (33.9)	3.51 (1.30)	มาก	9
1.10 การตัดแต่งกิ่ง	0 (0.0)	40 (32.3)	52 (41.9)	13 (10.5)	19 (15.3)	3.09 (1.02)	ปานกลาง	13
1.11 การตัดแต่งซ้อผล	0 (0.0)	35 (28.2)	61 (49.2)	13 (10.5)	15 (12.1)	3.06 (0.93)	ปานกลาง	14
1.12 การเก็บเกี่ยว ผลผลิต	0 (0.0)	10 (8.0)	44 (35.5)	43 (34.7)	27 (21.8)	3.70 (0.90)	มาก	5
1.13 การเก็บรวบรวม ผลผลิต	0 (0.0)	6 (4.8)	56 (45.2)	32 (25.8)	30 (24.2)	3.69 (0.89)	มาก	6
1.14 การขนส่งผลผลิต	0 (0.0)	32 (25.8)	39 (31.5)	33 (26.6)	20 (16.1)	3.33 (1.03)	ปานกลาง	10
1.15 แหล่งจำหน่ายผลผลิต	0 (0.0)	18 (14.5)	46 (37.1)	25 (20.2)	35 (28.2)	3.62 (1.05)	มาก	7
1.16 การคัดเกรดผลผลิต	24 (19.4)	7 (5.6)	36 (29.0)	26 (21.0)	31 (25.0)	3.27 (1.41)	ปานกลาง	12

หมายเหตุ 1 = ความต้อการน้อยที่สุด 2 = ความต้อการน้อย 3 = ความต้อการปานกลาง 4 = ความต้อการมาก

5 = ความต้อการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ความต้อการน้อยที่สุด   ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ความต้อการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ความต้อการปานกลาง   ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้อการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้อการมากที่สุด

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการ	ระดับของความต้อการ					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
2. วิธีการส่งเสริมการเกษตร						3.57	มาก	
						(0.83)		
2.1 วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล						3.71	มาก	
						(0.91)		
1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเยี่ยมสมาชิกแปลงใหญ่ในสวนลำไย	0	7	73	19	25	3.52	มาก	3
	(0.0)	(5.6)	(58.9)	(15.3)	(20.2)	(0.88)		
2) สมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน	7	12	42	19	44	3.65	มาก	2
	(5.6)	(9.7)	(33.9)	(15.3)	(35.5)	(1.22)		
3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและสมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกันทางโทรศัพท์	7	2	32	30	53	3.97	มาก	1
	(5.6)	(1.6)	(25.8)	(24.2)	(42.8)	(1.13)		
2.2 วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม						3.69	มาก	
						(1.10)		
1) การฝึกอบรม	16	14	43	12	39	3.35	ปานกลาง	3
	(12.9)	(11.3)	(34.7)	(9.7)	(31.4)	(1.37)		
2) การสาธิต	10	13	33	20	48	3.67	มาก	2
	(8.1)	(10.5)	(26.6)	(16.1)	(38.7)	(1.30)		
3) การทัศนศึกษา/ดูงาน	10	0	25	28	61	4.05	มาก	1
	(8.1)	(0.0)	(20.1)	(22.6)	(49.2)	(1.20)		
2.3 วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน						3.39	ปานกลาง	
						(1.07)		
1) การจัดนิทรรศการ	18	15	35	40	16	3.17	ปานกลาง	6
	(14.5)	(12.1)	(28.2)	(32.3)	(12.9)	(1.23)		

หมายเหตุ 1 = ความต้อการน้อยที่สุด 2 = ความต้อการน้อย 3 = ความต้อการปานกลาง 4 = ความต้อการมาก
5 = ความต้อการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ความต้อการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ความต้อการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ความต้อการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้อการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้อการมากที่สุด

n=124

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=124

ประเด็นความต้องการ	ระดับของความต้องการ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2) การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี	18 (14.5)	0 (0.0)	57 (46.0)	36 (29.0)	13 (10.5)	3.21 (1.12)	ปานกลาง	5
3) การจัดงานวันลำไย	16 (12.9)	1 (0.8)	32 (25.8)	39 (31.5)	36 (29.0)	3.63 (1.27)	มาก	1
4) การจัดทำเอกสารเผยแพร่	16 (12.9)	7 (5.6)	31 (25.0)	42 (33.9)	28 (22.6)	3.48 (1.27)	มาก	3
5) การเผยแพร่สื่อภาพและเสียง	16 (12.9)	7 (5.6)	23 (18.6)	47 (37.9)	31 (25.0)	3.56 (1.28)	มาก	2
6) การจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง	21 (16.9)	17 (13.7)	6 (4.9)	64 (51.6)	16 (12.9)	3.30 (1.33)	ปานกลาง	4

หมายเหตุ 1 = ความต้องการน้อยที่สุด 2 = ความต้องการน้อย 3 = ความต้องการปานกลาง 4 = ความต้องการมาก

5 = ความต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ความต้องการน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ความต้องการปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพของสมาชิกแปลงใหญ่ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ ภาพรวมอยู่ระดับมาก (3.45) เมื่อพิจารณาในประเด็นรายย่อย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพดังต่อไปนี้

ระดับมาก ในประเด็น การป้องกันกำจัดโรคลำไย (3.79) การใส่ปุ๋ย (3.78) การให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ (3.77) การป้องกันกำจัดแมลงลำไย (3.73) การเก็บเกี่ยวผลผลิต (3.70) การเก็บรวบรวมผลผลิต (3.69) แหล่งจำหน่ายผลผลิต (3.62) การกำจัดวัชพืช (3.51) และระบบการให้น้ำ (3.59) ตามลำดับ

ระดับปานกลาง ในประเด็น การขนส่งผลผลิต (3.33) การตรวจวิเคราะห์ดิน (3.32) การคัดเกรดผลผลิต (3.27) การตัดแต่งกิ่ง (3.09) การตัดแต่งช่อผล (3.06) ระยะเวลาปลูกลำไย (2.98) และการคัดเลือกพันธุ์ลำไย (2.89) ตามลำดับ

ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรภาพรวม อยู่ระดับมาก (3.57) ประกอบด้วย วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม และวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ดังต่อไปนี้

ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ภาพรวมอยู่ระดับมาก (3.71) เมื่อพิจารณาในประเด็นรายย่อย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลในระดับมาก ในประเด็น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและสมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกันทางโทรศัพท์ (3.97) สมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน (3.65) และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเยี่ยมสมาชิกแปลงใหญ่ในสวนลำไย (3.50) ตามลำดับ

ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง (3.39) เมื่อพิจารณาในประเด็นรายย่อย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในระดับมาก ในประเด็น การทำศนศึกษา/ศึกษาดูงาน(4.05) และการสาธิต (3.67) และระดับปานกลาง ในประเด็น การฝึกอบรม (3.35) ตามลำดับ

ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ภาพรวมอยู่ระดับมาก (3.69) เมื่อพิจารณาในประเด็นรายย่อย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมาก ในประเด็น การจัดงานวันลำไย (3.63) การเผยแพร่สื่อภาพและเสียง (3.56) และการจัดทำเอกสารเผยแพร่ (3.48) ในระดับปานกลาง ในประเด็น การจัดนิทรรศการ (3.17) การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี (3.21) และการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง (3.30) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

4.2.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ขาดแคลนแรงงานเนื่องจากสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ขาดแหล่งเงินทุนในการผลิต ต้นทุนการผลิตสูง ขาดความรู้ในเรื่องของการจัดการด้านตลาด ตลาดจึงถูกผูกขาดโดยพ่อค้าคนกลาง

4.2.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ติดตามและเข้าเยี่ยมเยียนสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

4.2.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีข้อเสนอแนะในหน่วยงานช่วยจัดหาแหล่งน้ำในการทำเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่ใช้น้ำจากสระ คลองธรรมชาติ พร้อมทั้งควรส่งเสริมการจัดการเรื่องการตลาด สนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ สารปรับปรุงดิน ตะกร้าใส่ผลไม้

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

5.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว โดยใช้วิธี SWOT Analysis ได้ผลการสังเคราะห์ ดังนี้

5.1.1 จุดแข็ง ประกอบด้วย

- S1 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยมีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง
- S2 มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย
- S3 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยมีประสบการณ์ในการทำเกษตร
- S4 ผลผลิตลำไยนอกฤดูมีราคาสูงกว่าผลผลิตในฤดู
- S5 ใช้ระบบน้ำสปริงเกอร์ ช่วยประหยัดน้ำและแรงงาน
- S6 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยมีการใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มขึ้น
- S7 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยมีความต้องการการส่งเสริมความรู้การผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพและวิธีการส่งเสริม ระดับมาก

S8 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่

5.1.2 จุดอ่อน ประกอบด้วย

- W1 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยส่วนใหญ่สูงอายุ
- W2 มีจำนวนแรงงานในการผลิตลำไยน้อย
- W3 น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง
- W4 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยขาดการวางแผนการผลิต
- W5 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยไม่มีการทำปฏิทินเพาะปลูก
- W6 ขาดความรู้ด้านการตลาด
- W7 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยขายลำไยแบบรูตร่วง ไม่มีการแปรรูปเพิ่มมูลค่า

สินค้า

5.1.3 โอกาส ประกอบด้วย

- O1 สภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการผลิตลำไยนอกฤดู
- O2 ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการรวมกลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไปถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนปัจจัยการผลิตและใช้นโยบายของรัฐกับกลุ่มแปลงใหญ่
- O3 รัฐบาลส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ส่งเสริมการเกษตร

5.1.4 อุปสรรค ประกอบด้วย

- T1 น้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรทั้งปี
- T2 ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง
- T3 ราคาผลผลิตมีความไม่แน่นอน
- T4 ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง
- T5 ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง

5.2 การสังเคราะห์กลยุทธ์การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูแก่สมาชิกแปลงใหญ่

ลำไย

5.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategies) ได้แก่

- 1) การส่งเสริมให้เห็นความสำคัญในการผลิตลำไยนอกฤดู
- 2) การอบรมให้ความรู้และข้อมูลเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การผลิตตลอดจนการตลาด รวมถึงการสื่อสาร เข้าถึงข้อมูลที่ต้องทันเวลา
- 3) สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ลำไยให้เข้มแข็ง
- 4) การเพิ่มการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มากขึ้น
- 5) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ เช่น สารชีวภัณฑ์
- 6) สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยผสานองค์ความรู้จากภูมิปัญญาร่วมกับวิจัย ทดลอง

แล้วนำไปขยายผล

5.2.2 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategies) ได้แก่

- 1) การส่งเสริมให้ความรู้ในการวางแผนการผลิต ใช้หลักตลาดนำการผลิต วางแผนการผลิตร่วมกันภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
- 2) การส่งเสริมให้มีการอบรมในการแปรรูปสินค้าเกษตร
- 3) การส่งเสริมให้ความรู้ในการทำปฏิทินเพาะปลูก
- 4) การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช
- 5) การส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการแปลงใหญ่ลำไย

แปลงใหญ่ลำไย

6) ส่งเสริมการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มาบ่มดิน ลดการสูญเสียน้ำให้กับดิน เพิ่มจุลินทรีย์ดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ช่วยลดต้นทุนการผลิตและต้นทุนแรงงาน

7) การส่งเสริมให้มีโครงการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่เยี่ยมเยียนสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยให้มากยิ่งขึ้น

5.2.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategies) ได้แก่

1) การส่งเสริมให้ปลูกพืชบังลม ร่วมกับให้ความรู้ในการใช้สารโปแตสเซียมคลอไรด์อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

2) การส่งเสริมให้มืองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ

3) การส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์โซลาร์เซลล์

4) การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ การไถกลบตอซังและส่งเสริมการปลูกพืชบำรุงดิน เพื่อลดการใช้สารเคมี ลดสารเคมีตกค้าง

5) ส่งเสริมการทำแปลงลำไยต้นแบบ เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยหรือผู้สนใจเข้ามาศึกษา

5.2.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT strategies) ได้แก่

1) การส่งเสริมให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้พึ่งตนเองได้

2) ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเพิ่มมูลค่าลำไยโดยแปรรูปผลิตภัณฑ์ลำไย ไปจนถึงบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

3) ส่งเสริมให้มีโครงการพัฒนาคุณภาพเกษตรกรรายบุคคลให้เป็นต้นแบบในพื้นที่

4) จัดทำแปลงสาธิต เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ครอบคลุมพื้นที่มากยิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ใน

จังหวัดสระแก้ว

การวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว เพื่อศึกษาการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ

5.3.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategies)

1) การอบรมให้ความรู้และข้อมูลเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การผลิตตลอดจนการตลาด รวมถึงการสื่อสาร เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ ทันท่วงที

2) สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ลำไยให้เข้มแข็ง เชื่อมโยงเครือข่ายกับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ผลิตลำไยในจังหวัดสระแก้ว สร้างอำนาจการต่อรองได้มั่นคงขึ้น

3) การส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยตามให้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มการผลิตลำไย สามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือน บนพื้นฐานความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4) การส่งเสริมให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยผสมผสานองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับวิจัย ทดลอง จนได้นวัตกรรมใหม่ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่

5) เพิ่มการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำหลักการวิชาการที่ใหม่ใหม่ที่เคยปฏิบัติมาก่อน และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย โดยทำให้น้อยลง ได้ผลผลิตมากขึ้น

6) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ เช่น สารชีวภัณฑ์

5.3.2 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategies)

1) การส่งเสริมให้ความรู้ในการวางแผนการผลิต ใช้หลักตลาดนำการผลิต วางแผนการผลิตร่วมกันภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

2) การส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตร มีการปรับใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวัฒนธรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า

3) การส่งเสริมให้มีการวางแผนการผลิต ให้สอดคล้องกับความต้องการ

4) การส่งเสริมการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มาบ่มดิน ลดการสูญเสียน้ำให้กับดิน เพิ่มจุลินทรีย์ดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ช่วยลดต้นทุนการผลิตและต้นทุนแรงงาน

5) การส่งเสริมให้มีการทำปฏิทินเพาะปลูกพืช เพื่อเตรียมความพร้อม และจัดเตรียมปัจจัยทางการผลิต เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ให้เพียงพอในการเพาะปลูก

6) การส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาดูงาน สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อเพิ่มศักยภาพของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง

7) การส่งเสริมให้มีโครงการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่เยี่ยมชมสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยให้มากยิ่งขึ้น

5.3.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategies)

1) การส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปลำไย จากขายแบบผลสด เป็นลำไยอบแห้ง น้ำลำไย และอื่นๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ที่สมาชิกแปลงใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

2) การส่งเสริมให้มีการใช้สารชีวภัณฑ์ และปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติเกิดความสมดุล

3) การส่งเสริมให้ปลูกพืชบังลม ร่วมกับให้ความรู้ในการใช้สารโปแตสเซียมคลอเรตอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

4) การส่งเสริมให้มีองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ประยุกต์การใช้น้ำไม่ว่าจะมีปริมาณมากหรือน้อย สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยสามารถจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรของตนเองได้

5) การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ การไถกลบตอซังและส่งเสริมการปลูกพืชบำรุงดิน เพื่อลดการใช้สารเคมี ลดสารเคมีตกค้าง

6) การส่งเสริมให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าในพื้นที่ โดยตระหนักถึงคุณภาพของสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภคของคนในชุมชน

7) ส่งเสริมการทำแปลงลำไยต้นแบบ เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยหรือผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา

5.3.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT strategies)

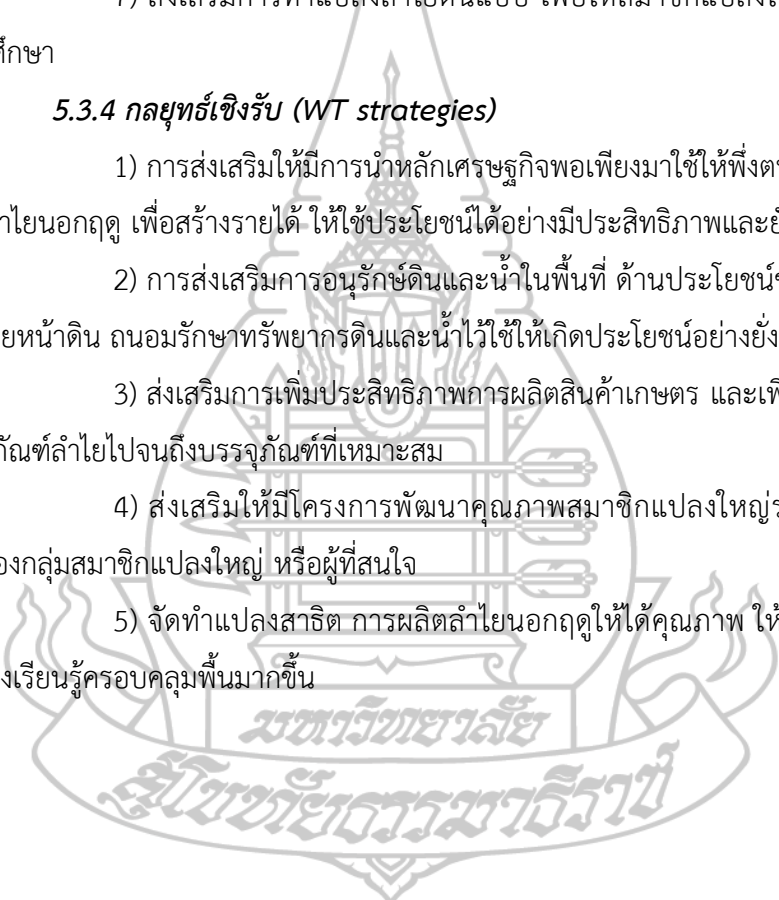
1) การส่งเสริมให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้พึ่งตนเองได้ ผสานกับในการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อสร้างรายได้ ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) การส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ ด้านประโยชน์ของทรัพยากรดิน ลดการสูญเสียหน้าดิน ถนอมรักษาทรัพยากรดินและน้ำไว้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

3) ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเพิ่มมูลค่าลำไยโดยแปรรูปผลิตภัณฑ์ลำไยไปจนถึงบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

4) ส่งเสริมให้มีโครงการพัฒนาคุณภาพสมาชิกแปลงใหญ่รายบุคคลให้เป็นต้นแบบในของกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ หรือผู้ที่สนใจ

5) จัดทำแปลงสาธิต การผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ ให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัย นำเสนอในประเด็นสำคัญ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือสรุปการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ 2) สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ 3) ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ 4) ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ และ 5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกแปลงใหญ่ ลำไยที่เกี่ยวข้องกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่เริ่มดำเนินการในปี 2564-2566 จังหวัดสระแก้ว จำนวน 180 ราย

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา การกำหนดขนาดและกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาโดยใช้สูตรการคำนวณตัวอย่าง ของ Taro Yamane, 1993 ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 124 ราย สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูลเป็นคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด ทดสอบความเชื่อมั่นกับสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย โดยโครงสร้างแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ ตอนที่ 3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ และตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์เสนอให้กับคณะกรรมการที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ที่

ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาแก้ไข ทบทวน ความถูกต้องของข้อมูลและนำไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 124 ราย

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย จากผลการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ปรากฏผล ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ ลำไย

1) **ข้อมูลส่วนบุคคล** พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 64.5 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 58.00 ปี ร้อยละ 67.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 2.78 คน

2) **สภาพทางสังคม** พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ผู้ให้ข้อมูล สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย เฉลี่ย 3.29 ปี ร้อยละ 39.5 มีการเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ร้อยละ 76.6 ไม่มีตำแหน่งในชุมชน และร้อยละ 68.5 มีการใช้บริการด้านการเกษตรในด้านการฝึกอบรมจากหน่วยงานรัฐ

3) **สภาพทางเศรษฐกิจ** พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.16 คน ถือครองพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 16.26 ไร่ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ เฉลี่ย 14.74 ไร่ พื้นที่เช่าเฉลี่ย 1.03 ไร่ พื้นที่ให้บุคคลอื่นทำกินเฉลี่ย 0.08 ไร่ ขนาดพื้นที่การปลูกลำไยเฉลี่ย 13.00 ไร่ ประสบการณ์ในการปลูกลำไย เฉลี่ย 7.67 ปี รายได้ของครัวเรือนรวมทั้งหมด เฉลี่ย 295,790.32 บาทต่อปี รายได้รวมจากการทำการเกษตร เฉลี่ย 277,919.35 บาทต่อปี รายได้จากการขายลำไยทั้งหมด เฉลี่ย 266,403.23 บาทต่อปี รายได้จากการขายลำไยนอกฤดู เฉลี่ย 266,403.23 บาทต่อปี รายจ่ายรวมในการทำการเกษตร เฉลี่ย 135,104.84 บาทต่อปี รายจ่ายในการผลิตลำไยทั้งหมด เฉลี่ย 120,858.87 บาทต่อปี รายจ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดู 120,858.87 บาทต่อปี และร้อยละ 71.8 มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธกส.

1.3.2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ สภาพการผลิตลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยปลูกลำไยพันธุ์ดีทั้งหมด โดย ร้อยละ 52.4 มีระยะการปลูกลำไย ในระยะร่อง 6 x 6 เมตร สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 64.5 มีการเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ ร้อยละ 62.1 มีการใช้น้ำจากสระ/บ่อน้ำ ร้อยละ 96.0 มีการให้น้ำลำไยจากระบบสปริงเกอร์ ร้อยละ 91.1 มีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ ช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน (นอกฤดูการผลิต) ร้อยละ 88.7 มีวิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์แบบพ่นทางดิน ร้อยละ 81.5 ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 89.5 มีการกำจัดวัชพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี ร้อยละ 58.9 มีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี ร้อยละ 83.1 มีการตัดแต่งกิ่งลำไยหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 77.4 มีการตัดแต่ง

ซ่อมผลลำไยเป็นประจำ ร้อยละ 60.5 มีการจำหน่ายผลผลิตพ่อค้ารับซื้อลำไยในสวน มีการขายลำไย
 เหมาสวนทั้งหมด ร้อยละ 91.9 มีการเก็บรวบรวมผลผลิตพ่อค้าเก็บรวบรวมปริมาณผลผลิตลำไยรวม
 เฉลี่ย 1,066.53 กิโลกรัมต่อไร่ ปีการผลิต 2566/2567 ร้อยละ 75.8 มีการคัดเกรดผลผลิตลำไย
 ได้แก่ ร้อยละ 16.1 ได้ลำไยเกรด AA 60 % ร้อยละ 12.9 ได้ลำไยเกรด A 70 % ร้อยละ 10.5 ได้
 ลำไยเกรด B 40 % ร้อยละ 28.2 ได้ลำไยเกรด C 30 % ร้อยละ 28.2 ได้ลำไยแบบผลร่วงทั้งหมด
 ขายลำไย เกรด AA ราคา เฉลี่ย 28.89 บาทต่อกิโลกรัม เกรด A ราคา เฉลี่ย 25.32 บาทต่อกิโลกรัม
 เกรด B ราคา เฉลี่ย 20.59 บาทต่อกิโลกรัม เกรด C ราคา เฉลี่ย 17.17 บาทต่อกิโลกรัม ราคาลำไย
 แบบผลร่วง ราคาเฉลี่ย 3.51 บาทต่อกิโลกรัมและแบบไม่คัดเกรด(คละ) ราคาเฉลี่ย 23.67 บาทต่อ
 กิโลกรัม

1.3.3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ โดยภาพรวม พบว่า
 สมาชิกแปลงใหญ่ มีระดับปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ภาพรวมอยู่ระดับ ปาน
 กลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลง
 ใหญ่ภาพรวมอยู่ระดับมาก จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การคัดเกรดผลผลิต (2) การเก็บเกี่ยวผลผลิต
 (3) การเก็บรวบรวมผลผลิต (4) แหล่งจำหน่ายผลผลิต (5) การป้องกันกำจัดโรคลำไย และ (6)การ
 ป้องกันกำจัดแมลงลำไย ระดับปานกลาง จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การขนส่งผลผลิต (2) การให้
 สารโพแทสเซียมคลอไรด์ (3) การตัดแต่งซ่อผล (4) การใส่ปุ๋ย (5) การตัดแต่งกิ่ง และ (6) การกำจัด
 วัชพืช และระดับน้อย จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การตรวจวิเคราะห์ดิน (2) ระบบการให้น้ำ (3)
 ระยะการปลูกลำไย และ (4) การคัดเลือกพันธุ์ลำไย

**1.3.4 ความต้องการและข้อเสนอเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของ
 สมาชิกแปลงใหญ่** โดยภาพรวม พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีความต้องการการส่งเสริมการผลิต
 ลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นราย
 ประเด็น พบว่า ความต้องการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ มีความ
 ต้องการอยู่ในระดับมาก ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อ
 พิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล รองลงมา วิธีการ
 ส่งเสริมแบบกลุ่มและวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ตามลำดับ ดังนี้

1) ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้
 คุณภาพ ภาพรวมอยู่ระดับมาก จำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ (1) การป้องกันกำจัดโรคลำไย (2) การใส่ปุ๋ย
 (3) การให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ (4) การป้องกันกำจัดแมลงลำไย (5) การเก็บเกี่ยวผลผลิต (6) การ
 เก็บรวบรวมผลผลิต (7) แหล่งจำหน่ายผลผลิต (8) ระบบการให้น้ำ และ (9) การกำจัดวัชพืช และ
 ระดับปานกลาง จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ (1) การขนส่งผลผลิต (2) การตรวจวิเคราะห์ดิน (3) การคัด

เกรดผลผลิต (4) การตัดแต่งกิ่ง (5) การตัดแต่งช่อผล (6) ระยะการปลูกลำไย และ (7) การคัดเลือกพันธุ์ลำไย

2) *ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร* มีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและสมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกันทางโทรศัพท์ สมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่สำนักงาน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเยี่ยมสมาชิกแปลงใหญ่ในสวนลำไย รองลงมา ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การทำศนศึกษา/ศึกษาดูงาน และการสาธิต และความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอบรม ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดงานวันลำไย การเผยแพร่สื่อภาพและเสียง (3) และการจัดทำเอกสารเผยแพร่ และความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี และการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง

3) *ข้อเสนอของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย*

(1) ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยขาดแคลนแรงงานเนื่องจากสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ขาดแหล่งเงินทุนในการผลิต ต้นทุนการผลิตสูง ขาดความรู้ในเรื่องของการจัดการด้านตลาด ตลาดจึงถูกผูกขาดโดยพ่อค้าคนกลาง

(2) ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ติดตามและเข้าเยี่ยมเยียนสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

(3) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานช่วยจัดหาแหล่งน้ำในการทำเกษตรซึ่ง ส่วนใหญ่ใช้น้ำจากสระ คลองธรรมชาติ พร้อมทั้งควรส่งเสริมการจัดการเรื่องการตลาด สนับสนุนปัจจัยการผลิต สารปรับปรุงดิน ตะกร้าใส่ผลไม้

1.3.5 *แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่*

การวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว เพื่อศึกษาการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ

1) *กลยุทธ์เชิงรุก* ได้แก่

(1) การอบรมให้ความรู้และข้อมูลเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การผลิตตลอดจนการตลาด รวมถึงการสื่อสาร เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการทันเวลา

(2) การสนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ลำไยให้เข้มแข็ง เชื่อมโยงเครือข่ายกับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ผลิตลำไยในจังหวัดสระแก้ว สร้างอำนาจการต่อรองได้มั่นคงขึ้น

(3) การส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยตามให้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มการผลิตลำไย สามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือน บนพื้นฐานความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(4) การส่งเสริมให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยผสานองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับวิจัย ทดลอง จนได้นวัตกรรมใหม่ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่

(5) การเพิ่มการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำหลักการวิชาการที่ใหม่ใหม่ที่เคยปฏิบัติมาก่อน และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย โดยทำให้น้อยลง ได้ผลผลิตมากขึ้น

(6) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ เช่น สารชีวภัณฑ์

2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข ได้แก่

(1) การส่งเสริมให้ความรู้ในการวางแผนการผลิต ใช้หลักตลาดนำการผลิต วางแผนการผลิตร่วมกันภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

(2) การส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตร มีการปรับใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับวัฒนธรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า

(3) การส่งเสริมให้มีการวางแผนการผลิต ให้สอดคล้องกับความต้องการ

(4) การส่งเสริมการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มาบ่มดิน ลดการสูญเสียน้ำให้กับดิน เพิ่มจุลินทรีย์ดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ช่วยลดต้นทุนการผลิตและต้นทุนแรงงาน

(5) การส่งเสริมให้มีการทำปฏิทินเพาะปลูกพืช เพื่อเตรียมความพร้อม และจัดเตรียมปัจจัยทางการผลิต เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ให้เพียงพอในการเพาะปลูก

(6) การส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาดูงาน สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อเพิ่มศักยภาพของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงไป

(7) การส่งเสริมให้มีโครงการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่เยี่ยมเยียนสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยให้มากยิ่งขึ้น

3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน ได้แก่

(1) การส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปลำไย จากขายแบบผลสด เป็น ลำไยอบแห้ง น้ำลำไย และอื่นๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ที่สมาชิกแปลงใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

(2) การส่งเสริมให้มีการใช้สารชีวภัณฑ์และปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติเกิดความสมดุล

(3) การส่งเสริมให้ปลูกพืชบังลม ร่วมกับให้ความรู้ในการใช้สารโปแตสเซียมคลอไรด์อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

(4) การส่งเสริมให้มีองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ประยุกต์การใช้น้ำไม่ว่าจะมีปริมาณมากหรือน้อย สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยสามารถจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรของตนเองได้

(5) การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ การไถกลบตอซังและส่งเสริมการปลูกพืชบำรุงดิน เพื่อลดการใช้สารเคมี ลดสารเคมีตกค้าง

(6) การส่งเสริมให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าในพื้นที่ โดยตระหนักถึงคุณภาพของสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภคของคนในชุมชน

(7) การส่งเสริมการทำแปลงลำไยต้นแบบ เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยหรือผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา

4) กลยุทธ์เชิงรับ ได้แก่

(1) การส่งเสริมให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้พึ่งตนเองได้ ผสานกับในการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อสร้างรายได้ ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(2) การส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ ด้านประโยชน์ของทรัพยากรดิน ลดการสูญเสียหน้าดิน ถนนรักษาทรัพยากรดินและน้ำไว้ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

(3) การส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเพิ่มมูลค่าลำไยโดย แปรรูปผลิตภัณฑ์ลำไยไปจนถึงบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

(4) การส่งเสริมให้มีโครงการพัฒนาคุณภาพสมาชิกแปลงใหญ่รายบุคคล ให้เป็นต้นแบบในของกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ หรือผู้ที่สนใจ

(5) การจัดทำแปลงสาธิต การผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ ให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ครอบคลุมพื้นที่มาอย่างขึ้นมากขึ้น

2. อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 64.5 เป็น เพศชาย มีอายุ เฉลี่ย 58.00 ปี ร้อยละ 67.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกครัวเรือน เฉลี่ย 2.78 คน ผู้ชายเป็นแรงงานหลักในการทำการเกษตร ครัวเรือนที่มีขนาดเล็ก อายุเฉลี่ยของสมาชิกแปลงใหญ่เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุขาดโอกาสในการศึกษาต่อในการพัฒนาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 58) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว พบว่า ร้อยละ 55.8 เกษตรกรเป็นเพศชาย มีอายุ เฉลี่ย 55.60 ปี ร้อยละ 58.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของสายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น. 83) ที่ศึกษา เรื่อง การตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ทำเกษตร 2.19 คน

2.1.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย เฉลี่ย 3.29 ปี สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 76.6 ไม่มีตำแหน่งในชุมชน ร้อยละ 68.5 มีการใช้บริการด้านการเกษตรด้านการฝึกอบรมจากหน่วยงานรัฐ เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เกิดโอกาสในการฝึกอบรมหน่วยงานรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับเสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริ (2562, น. 48) ที่ศึกษา เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และงานวิจัยของบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 93) พบว่า ควรเน้นการส่งเสริมการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนและร่วมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาสูง

2.1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยมีแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.16 คน เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ และวัยทำงานออกไปทำงานนอกพื้นที่ พื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 16.26 ไร่ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ เฉลี่ย 14.74 ไร่ พื้นที่เช่า เฉลี่ย 1.03 ไร่ พื้นที่ให้บุคคลอื่นทำกิน เฉลี่ย 0.8 ไร่ พื้นที่การปลูกลำไย เฉลี่ย 0.08 ไร่

ประสบการณ์ในการปลูกลำไย เฉลี่ย 7.67 ปี รายได้ของครัวเรือนรวมทั้งหมด เฉลี่ย 295,790.32 บาทต่อปี รายได้รวมจากการทำการเกษตร เฉลี่ย 277,919.35 บาทต่อปี รายได้

จากการขายลำไยทั้งหมด เฉลี่ย 266,403.23 บาทต่อปี รายได้จากการขายลำไยนอกฤดู เฉลี่ย 266,403.23 บาทต่อปี รายจ่ายรวมในการทำการเกษตร เฉลี่ย 135,104.84 บาทต่อปี รายจ่ายในการผลิตลำไยทั้งหมด เฉลี่ย 120,858.87 บาทต่อปี รายจ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดู เฉลี่ย 120,858.87 บาทต่อปีและร้อยละ 71.8 มีแหล่งเงินทุนในการทำการเกษตรกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธกส. ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของพนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น. 95) ที่ศึกษา เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในอำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีพื้นที่ปลูกลำไย เฉลี่ย 10.05 ไร่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 87) มีแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.52 คน ร้อยละ 83.2 มีการถือครองพื้นที่ปลูกลำไยเป็นของตนเอง ประสบการณ์ปลูกลำไย เฉลี่ย 7.97 ปี รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิต (ปีการผลิต 2566/2567) เฉลี่ย 257,052.63 บาทต่อปี กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เนื่องจากเป็นธนาคารหลักที่ให้บริการลูกค้าที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรและเป็นธนาคารที่เข้าร่วมโครงการตามมาตรการของรัฐที่ให้การสนับสนุนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทธิ์ ตาลี (2559,น.72) พบว่า มีรายได้ทั้งหมด เฉลี่ย 200,445.00 บาท/ปี มีรายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 110,445.00 บาท/ปี ผลการศึกษา สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีแรงงานในครัวเรือนและประสบการณ์ปลูกลำไยน้อย ส่วนใหญ่มีการถือครองพื้นที่ปลูกเป็นของตนเอง มีรายได้หลักจากกาทำการเกษตร รายจ่ายทางการเกษตรสูง

2.2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

ผลการวิจัย พบว่า ปลูกลำไยพันธุ์ดีทั้งหมด โดย ยุทธนา เขาสุเมรุ และคณะ (2559) กล่าวว่า ลำไยพันธุ์ที่ปลูกส่วนใหญ่พันธุ์ดี เพราะดูแลรักษาง่าย ทนทานต่อโรคแมลงดี เป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโต ทนแล้งและทนน้ำขัง โดยร้อยละ 52.4 มีระยะการปลูกลำไยในระยะร่อง 6 x 6 เมตร ร้อยละ 64.5 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย เก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ ร้อยละ 62.1 มีการใช้น้ำจากสระ/บ่อน้ำ ร้อยละ 96.0 ให้น้ำลำไยระบบสปริงเกอร์ มีระยะปลูกที่เหมาะสมต่อการจัดการดูแลรักษา ตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งข้อผลลำไย ควบคุมการปริมาณน้ำอย่างเหมาะสม ร้อยละ 91.1 ให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์เพื่อชักนำการออกดอก ช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน (นอกฤดูการผลิต) ร้อยละ 88.7 ให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์แบบพ่นทางดิน ร้อยละ 81.5 สมาชิกแปลงใหญ่ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 89.5 กำจัดวัชพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี ร้อยละ 58.9 กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 83.1 ตัดแต่งกิ่งลำไยหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 77.4 ตัดแต่งข้อผลลำไยเป็นประจำ ร้อยละ 60.5 พอค้ำรับซื้อลำไยในสวนรูปแบบเหมาสวน และร้อยละ 91.9 พอค้ำเก็บรวบรวมผลผลิตเองได้ปริมาณผลผลิตลำไย เฉลี่ย 1,066.53 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น.96) พบว่า ให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนมิถุนายนและเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง ร้อยละ 98.14 ตัดแต่งกิ่งลำไย

หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต กระตุ้นการแตกใบ ลดต้นทุนการผลิตและการระบาดของโรงและแมลง
จำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลางในรูปแบบเหมาสวน ผลผลิตลำไยนอกฤดู เฉลี่ย 1,283.02
กิโลกรัมต่อไร่ สอดคล้องกับผลผลิตลำไย จังหวัดสระแก้ว เฉลี่ย 1,217.00 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงาน
เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระแก้ว, 2564) แต่แตกต่างกับงานวิจัยของพนิดา เปรมจิตติบัณฑิต
(2566, น.96) พบว่า วิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์โดยฉีดพ่นทางใบ

การผลิต 2566/2567 ร้อยละ 75.8 มีการตัดเกรดผลผลิตลำไย ได้แก่ ร้อยละ 16.1
ได้ลำไยเกรด AA 60 % ร้อยละ 29.8 ได้ลำไยเกรด A ร้อยละ 12.9 ได้ลำไยเกรด A 70 % ร้อยละ
10.5 ได้ลำไยเกรด B 40 % ร้อยละ 16.2 ได้ลำไยเกรด C 30 % ร้อยละ 28.2 และได้ลำไยแบบผลร่วง
ทั้งหมด ร้อยละ 28.2 การขายลำไย เกรด AA ราคา เฉลี่ย 28.89 บาทต่อกิโลกรัม เกรด A ราคา เฉลี่ย
25.32 บาทต่อกิโลกรัม เกรด B ราคา เฉลี่ย 20.59 บาทต่อกิโลกรัม เกรด C ราคา เฉลี่ย 17.17 บาท
ต่อกิโลกรัม ราคาลำไยแบบผลร่วง ราคาเฉลี่ย 3.51 บาทต่อกิโลกรัมและแบบไม่ตัดเกรด(คละ) ราคา
เฉลี่ย 23.67 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 87) พบว่า
ราคาขายผลผลิต เฉลี่ย 25.48 บาทต่อกิโลกรัม

2.3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ ระดับ
มาก พบว่า ระดับปัญหามาก 3 ประเด็นแรก การตัดเกรดผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเก็บ
รวบรวมผลผลิต ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยสายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น. 89) ที่ศึกษา เรื่อง การ
ตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัญหาภาวะราคาและ
การตลาด เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลำไยนอกฤดู และปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต
ได้แก่ แรงงาน การรวมกลุ่ม

2.4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่

ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูให้
ได้คุณภาพ ระดับมาก ความต้องการส่งเสริมความรู้การจัดการผลิตลำไยนอกฤดู ส่วนใหญ่ ด้านโรค
และแมลงลำไย การกำจัดวัชพืช การเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บรวบรวมผลผลิตและแหล่งจำหน่ายผลผลิต
สอดคล้องกับงานวิจัยของเสฏฐรุฑมิ มิ่งมงคลศศิธร (2562, น. 99) เกษตรกรต้องการให้นำเสนอการ
ป้องกันกำจัดโรคและแมลง การเก็บรักษาผลผลิตและตลาดลำไย ในระดับมากและสอดคล้องกับ
งานวิจัยของบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 89) พบว่า ต้องการความรู้ด้านการตลาด ช่องทางการ
จำหน่ายระดับมาก และวิธีการตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผลลำไยในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ
งานวิจัยของการ์รันต์ กันใหม่ (2562, น. 108) พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้การจัดการให้ได้ผลผลิต
ลำไยที่มีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ เพราะเกษตรกรไม่เข้าใจเรื่องรวมกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มอำนาจการ
ต่อรอง มีตลาดที่แน่นอน

ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร พบว่า ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ระดับมาก โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและสมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกันทางโทรศัพท์ สมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเยี่ยมสมาชิกแปลงใหญ่ในสวนลำไย โดยเฉพาะการเยี่ยมเยียนในแปลงติดตามสถานการณ์ให้คำแนะนำได้อย่างเหมาะสม ติดต่อหรือแลกเปลี่ยนความรู้ทางโทรศัพท์สะดวกรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา เปรมจิตติบัณฑิต (2566, น.100) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการระดับมาก เจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียนเกษตรกรในแปลง มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาที่สำนักงานและให้บริการผ่านช่องทางโทรศัพท์

ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ระดับมาก ด้านการทัศนศึกษา/ศึกษาดูงาน และการสาธิต และในระดับปานกลาง ด้านการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 93) พบว่า เกษตรกรต้องการรูปแบบการฝึกอบรมมากที่สุดและรับรู้ข้อมูลการส่งเสริมจากการประชุมกลุ่มในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของการ์นต์ กันใหม่ (2562, น. 108) พบว่า เกษตรกรความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มโดยการสาธิต

ความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนระดับมาก การจัดงานวันลำไย การเผยแพร่สื่อภาพและเสียง และการจัดทำเอกสารเผยแพร่ และความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง การจัดนิทรรศการ การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี และการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง เนื่องจากสมาชิกแปลงใหญ่เข้าถึงสื่อต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะการเผยแพร่ภาพและเสียงจากอินเทอร์เน็ต มีความรู้ที่หลากหลายทั้งด้านวิชาการการปฏิบัติจากผู้ประสบความสำเร็จเข้าถึงง่าย สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น. 93) พบว่า ต้องการการส่งเสริมในรูปแบบเอกสารวิชาการ ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของการ์นต์ กันใหม่ (2562, น. 108) พบว่า เกษตรกรต้องการการส่งเสริม ด้านสื่อออนไลน์

ระดับปัญหามากด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงลำไย การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจำหน่ายผลผลิตส่งผลถึงระดับความต้องการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรคและแมลงลำไย การตัดแต่งกิ่ง ส่วนหนึ่งสมาชิกแปลงใหญ่มีการสื่อสารกันน้อย หากมีการทำปฏิทินการผลิตลำไย ช่วยควบคุมเวลาการให้สาร การผลิต จนถึงการจัดจำหน่าย ได้ช่วงเวลาผลผลิตที่ชัดเจน นำไปต่อตรงกับผู้รับซื้อ และวิธีการส่งเสริมเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมและสมาชิกแปลงใหญ่ติดต่อกันทางโทรศัพท์ เป็นที่นิยมของสมาชิกแปลงใหญ่เพราะช่วยให้คำปรึกษาที่ทันเวลา สะดวก ประหยัด ตอบปัญหาได้ตรงจุด การสาธิตและทัศนศึกษาดูงาน เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่มีความต้องการระดับมาก ทำให้เห็นภาพการปฏิบัติงานจริง สร้างแรงจูงใจมากกว่าการฝึกอบรม และการจัดงานวันลำไย ช่วยสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตลำไยและสร้างการรับรู้โดยทำเอกสารเผยแพร่และการจัดทำสื่อภาพและเสียง ล้วนทำให้สมาชิกแปลงใหญ่ได้รับความรู้ใหม่ ๆ สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่ตนเองจากผลการวิจัย ควรนำจุดเด่นของระบบแปลงใหญ่มาปรับใช้ ดังนี้

- 1) แปลงใหญ่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลการซื้อปัจจัยการผลิตแล้วซื้อพร้อมกัน
- 2) วางแผนการผลิตร่วมกันเพื่อไม่ให้ผลผลิตออกพร้อมกัน
- 3) การลดต้นทุนโดยการใช้ใช้สารอินทรีย์
- 4) ส่งเสริมความรู้ปฏิทินการผลิต (crop calendar)
- 5) การทำฐานข้อมูลผู้รับซื้อผลผลิต
- 6) การส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตนอกฤดู ตั้งแต่การราดสาร และการป้องกันโรคและแมลง

แมลง

2.5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยจังหวัดสระแก้ว

2.5.1 กลยุทธ์เชิงรุก จากการวิเคราะห์ผลการศึกษานำมาเป็น แนวทางการส่งเสริมผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยจังหวัดสระแก้ว กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ และข้อมูลเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การผลิตตลอดจนการตลาด รวมถึงการสื่อสาร เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ ทันทเวลา สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ลำไยให้เข้มแข็ง เชื่อมโยงเครือข่ายกับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ผลิตลำไยในจังหวัดสระแก้ว สร้างอำนาจการต่อรองได้มั่นคงขึ้น การส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยตามให้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มการผลิตลำไย สามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือน บนพื้นฐานความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยผสมผสานองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับวิจัยทดลอง จนได้นวัตกรรมใหม่ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพิ่มการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำหลักวิชาการที่ใหม่ใหม่ที่เคยปฏิบัติมาก่อน และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย โดยทำให้น้อยลง ได้ผลผลิตมากขึ้นและ หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ เช่น สารชีวภัณฑ์

2.5.2 กลยุทธ์เชิงแก้ไข จากการวิเคราะห์ผลการศึกษานำมาเป็นแนวทางการส่งเสริมผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยจังหวัดสระแก้ว กลยุทธ์เชิงแก้ไข ได้แก่ การส่งเสริมให้ความรู้ในการวางแผนการผลิต ใช้หลักตลาดนำการผลิต วางแผนการผลิตร่วมกันภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตร มีการปรับใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวัฒนธรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า การส่งเสริมให้มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ การส่งเสริมการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มาบ่มดิน ลดการสูญเสียน้ำให้กับดิน เพิ่มจุลินทรีย์ดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ช่วยลดต้นทุนการผลิตและต้นทุนแรงงาน การส่งเสริมให้มีการทำปฏิทินเพาะปลูกพืช เพื่อเตรียมความพร้อม และจัดเตรียมปัจจัยทางการผลิต เช่น ปุ๋ย เป็นต้น ให้เพียงพอในการเพาะปลูก การส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาดูงาน สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อเพิ่มศักยภาพของสมาชิก

แปลงใหญ่ลำไย สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงไป การส่งเสริมให้มีโครงการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่เยี่ยมเยียนสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยให้มากยิ่งขึ้น

2.5.3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน จากการวิเคราะห์ผลการศึกษานำมาเป็นแนวทางการส่งเสริมผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยจังหวัดสระแก้ว ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกันได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปลำไย จากขายแบบผลสด เป็น ลำไยอบแห้ง น้ำลำไย และอื่นๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ที่สมาชิกแปลงใหญ่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ การส่งเสริมให้มีการใช้สารชีวภัณฑ์และปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติเกิดความสมดุล การส่งเสริมให้ปลูกพืชบังลม ร่วมกับให้ความรู้ในการใช้สารโปแตสเซียมคลอไรด์อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย การส่งเสริมให้มียังค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ประยุกต์การใช้น้ำไม่ว่าจะมีปริมาณมากหรือน้อย สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยสามารถจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรของตนเองได้ การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและส่งเสริมการปลูกพืชบำรุงดิน เพื่อลดการใช้สารเคมี ลดสารเคมีตกค้าง การส่งเสริมให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าในพื้นที่ โดยตระหนักถึงคุณภาพของสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภคของคนในชุมชน ส่งเสริมการทำแปลงลำไยต้นแบบ เพื่อให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยหรือผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา

2.5.4 กลยุทธ์เชิงรับ จากการวิเคราะห์ผลการศึกษานำมาเป็นแนวทางการส่งเสริมผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยจังหวัดสระแก้ว ด้านกลยุทธ์เชิงรับได้แก่ การส่งเสริมให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้พึ่งตนเองได้ ผสานกับในการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อสร้างรายได้ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ ด้านประโยชน์ของทรัพยากรดิน ลดการสูญเสียหน้าดิน ถนอมรักษาทรัพยากรดินและน้ำไว้ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเพิ่มมูลค่าลำไยโดยแปรรูปผลิตภัณฑ์ลำไย ไปจนถึงบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ส่งเสริมให้มีโครงการพัฒนาคุณภาพสมาชิกแปลงใหญ่รายบุคคลให้เป็นต้นแบบในของกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ หรือผู้ที่สนใจ จัดทำแปลงสาธิต การผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ ให้มีจำนวน มากขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ครอบคลุมพื้นที่มากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ด้านสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

1) จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีอายุ เฉลี่ย 58.0 ปี ดังนั้น ควรส่งเสริมการใช้แรงงานทดแทนในภาคการเกษตร เช่น ใช้เครื่องจักรทางการเกษตร สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสำคัญในการผลิตลำไยนอกฤดู

2) จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยมีต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากพบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยพึ่งพาปัจจัยการผลิตภายนอกสูง เช่น การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช และการใช้สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ควรส่งเสริมให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยลดต้นทุนการผลิต โดยใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และใช้น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ตามความต้องการของพืช

3) จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยส่วนใหญ่ผลิตลำไยเพื่อการจำหน่ายโดยตรง ดังนั้นสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ควรปรับเปลี่ยนการผลิต โดยการเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น การแปรรูปเพิ่มความหลากหลาย หรือพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สร้างอัตลักษณ์

3.1.2 ด้านเจ้าหน้าที่

1) จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ ลงพื้นที่ เยี่ยมเยือนสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยที่บ้านหรือสวนลำไย ซึ่งช่วยติดตามสถานการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที

2) จากผลการวิจัย พบว่า ควรส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตและถ่ายทอดความรู้ลดต้นทุนการผลิตลำไย เช่น การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก น้ำหมักชีวภาพ ในการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อลดต้นทุนในการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว

3) สภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรต้องพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและทันต่อสถานการณ์

3.1.3 ด้านหน่วยงานและองค์กร

1) หน่วยงานภาครัฐ นำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ปรับใช้ในการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยและประชาชนในพื้นที่เป้าหมายในเชิงบูรณาการ ประสานงานร่วมกัน

2) หน่วยงานภาครัฐ ควรเน้นการส่งเสริมและพัฒนาด้านบริหารจัดการการผลิต วางแผนการผลิต ส่งเสริมปัจจัยการผลิต เพื่อพัฒนาผลผลิตให้ได้คุณภาพ ตรงช่วงเวลาที่เหมาะสมและความต้องการของตลาด จนสมาชิกแปลงใหญ่สามารถพึ่งพาตนเองได้

3) ควรส่งเสริมให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไยลดต้นทุนการผลิต โดยการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก และจัดทำแผนการผลิตของตนเอง

4) ภาครัฐควรมีนโยบายประกันราคาพืชผลทางการเกษตร และส่งเสริมให้สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ศึกษาการจัดการความรู้ของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในวางแผนการจัดฝึกอบรมตรงตามความต้องการสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

3.2.2 ศึกษาการผลิตลำไยนอกฤดูในพื้นที่อื่นที่มีความหลากหลาย เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ สามารถนำมาสรุปผลได้ดี และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2.3 ศึกษาแนวทางการสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตลำไยนอกฤดู

3.2.4 ศึกษาหรือสอบถามประเด็นความรู้ ประสบการณ์ของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย เพื่อเป็นประโยชน์ในการถอดองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายผู้ผลิต เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรอย่างเชื่อมโยงและเกิดประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ศูนย์วิทยบริการวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565, 10 กรกฎาคม). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร. *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. <http://www.farmer.doae.go.th/farmer/index/index1>
- การันต์ กันใหม่. (2562). *ความต้องการส่งเสริมผลผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช]. <https://opac01.stou.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=164562>
- จิตร เกื้อช่วย. (2556). *ความต้องการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกรตำบลบางขุนทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส*. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 5(2), 67-75.
- ทำนอง สิงคาลวนิช. (2560). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร*. โรงพิมพ์เอเชีย.
- บุหงา จินดาวานิชสกุล. (2561). *ความต้องการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช]. <https://opac01.stou.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=160683>
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2561). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. *เอกสารประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 4, น.4-17). *มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*.
- พนิดา เปรมจิตติบัณฑิต. (2566). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในอำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร*. *วารสารวิทยาศาสตร์เกษตรและการจัดการ* 6(2), 92-102.
- พัทธา ชุมเพชร. (2562). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี*. *วารสารมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 10.
- ยุทธนา เขาสุเมรุ, ชิติ ศรีตันทิพย์, สันติ ช่างเจรจา, ฤศพงศ์ เพชรบุล, รัชต์พงษ์ หอชัยรัตน์. (2559). *คู่มือการจัดการสวนลำไย*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์.
- ฤทธิ์ ตาลี. (2559). *การใช้ไมโครโทแทสเซียมฟอสเฟตร่วมกับสารโพแทสเซียมคลอไรด์ในการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่* [การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์), สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=465125

- วชิรวัชร งามละม่อม. (2558, 9 กันยายน). แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการ. *Media-Learning-of-Public-Administration*. http://learningofpublic.blogspot.com/2015/09/blog-post_9.html
- สายสุนีย์ สายวังกิจ. (2558). *การตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. <https://opac01.stou.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=152380>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2565, 30 กรกฎาคม). วิเคราะห์สถานการณ์สินค้าภูมิภาคภาคเหนือ ลำพูนติดตามการกระจายผลผลิตและการตลาดลำไย. *กระทรวงพาณิชย์*. https://xn--42ca1c5gh2k.com/wp-content/uploads/2022/08/wiekhraaahsthaankaarnsinkhaaphuumiphaakh_eduuenkrkdaakhm_2565_0.pdf
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระแก้ว. (2565, 30 กันยายน). รายงานคุณภาพชีวิตคนสระแก้ว ปี 2565. *กระทรวงมหาดไทย*. <https://sakaio.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites>
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2565, 27 กรกฎาคม). ความรู้เรื่องลำไย. *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. <https://warning.acfs.go.th/th/articles-and-research/view/?page=113>
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระแก้ว. (2564, 30 กันยายน). ข้อมูลด้านการเกษตรกรรม. *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. <https://www.opsmoac.go.th/sakaio-dwl-files-431491791167>
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระแก้ว. (2565, 30 กันยายน). ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสระแก้วประจำปี 2565. *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. <https://www.opsmoac.go.th>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563, 30 กันยายน). ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตรคำนวณต้นทุนลำไย. *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. <https://www.oae.go.th>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565, 30 กันยายน). ผลผลิตลำไยแยกตามจังหวัด ปี 2565. *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. <https://mis-app.oae.go.th>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565, 30 กันยายน). สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2566. *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. <https://www.opsmoac.go.th/chiangrai-dwl-preview-442991791868>
- เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศศิธร. (2562). *ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. <https://opac01.stou.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=161698>

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมราชา

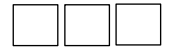

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒราชภัฏ

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยทวิเรื่อง
การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลที่ได้รับไปวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป
2. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่
  - ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่
  - ตอนที่ 3 ปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่
  - ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกแปลงใหญ่
3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงหรือตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
4. ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

นางสาวเปรมฤทัย ศรีภุมมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับคำตอบหรือเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนด

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1.1 เพศ ( ) 1 ชาย	( ) 2 หญิง	a111
1.1.2 อายุ .....ปี (ถ้ามากกว่า 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)		a112
1.1.3 การศึกษา		a113
( ) 1 ไม่ได้รับการศึกษา	( ) 2 ประถมศึกษา	
( ) 3 มัธยมศึกษาตอนต้น	( ) 4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	
( ) 5 อนุปริญญา/ปวส.	( ) 6 ปริญญาตรี	
( ) 7 สูงกว่าปริญญาตรี	( ) 8 อื่น ๆ ระบุ.....	

1.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน a114

1.2 สภาพทางสังคม

1.2.1 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย.....ปี a121

1.2.2 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1) กลุ่มเกษตรกร	( ) 2) กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	a1221 a1222
( ) 3) กลุ่มลูกค้า ธกส.	( ) 4) สหกรณ์การเกษตร	a1223 a1224
( ) 5) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	( ) 6) กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	a1225 a1226
( ) 7) วิสาหกิจชุมชน	( ) 8) อื่น ๆ (ระบุ).....	a1227 a1228

1.2.3 การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1) ไม่มีตำแหน่งในชุมชน	( ) 2) กำนัน	a1231 a1232
( ) 3) ผู้ใหญ่บ้าน	( ) 4) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	a1233 a1234
( ) 5) สมาชิก อบต./สท.	( ) 6) อาสาสมัครเกษตร	a1235 a1236
( ) 7) หมอดินอาสา	( ) 8) อาสาสมัครสาธารณสุข	a1237 a1238
( ) 8) อื่น ๆ (ระบุ).....		a1239

1.2.4 การใช้บริการด้านการเกษตรจากหน่วยงานรัฐ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1) การขอสนับสนุนปัจจัยการผลิต	( ) 2) การฝึกอบรม	a1241 a1242
( ) 3) การให้คำแนะนำการตลาด	( ) 4) อื่น ๆ ระบุ	a1243 a1244

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

1.3.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน a131

1.3.2 ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด.....ไร่ a132

( ) 1) เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ขนาด.....ไร่	a1321
( ) 2) พื้นที่เช่า ขนาด.....ไร่	a1322
( ) 3) พื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน ขนาด.....ไร่	a1323

1.3.3 ขนาดพื้นที่การปลูกลำไย.....ไร่ a133

1.3.4 ประสบการณ์ในการปลูกลำไย.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี) a134

1.3.5 รายได้ของครัวเรือนรวมทั้งหมด.....บาท/ปี a135

1.3.6 รายได้รวมจากการทำการเกษตร.....บาท/ปี a136

1.3.7 รายได้จากการขายลำไยทั้งหมด.....บาท/ปี a137

1.3.8 รายได้จากการขายลำไยนอกฤดู.....บาท/ปี a138

1.3.9 รายจ่ายรวมในการทำการเกษตร.....บาท/ปี a139

1.3.10 รายจ่ายในการผลิตลำไยทั้งหมด.....บาท/ปี a1310

- 1.3.11 รายจ่ายในการผลิตลำไยนอกฤดู.....บาท/ปี a1311
- 1.3.12 แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1) ใช้เงินทุนตนเองทั้งหมด ( ) 2) กู้ยืมจากญาติพี่น้อง a13121 a13122
- ( ) 3) กู้ยืมจากเพื่อนบ้าน ( ) 4) กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน a13123 a13124
- ( ) 5) กู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตร ( ) 6) กู้ยืมจากกลุ่มแปลงใหญ่ a13125 a13126
- ( ) 7) กู้ยืมจาก ธกส. ( ) 8) กู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ a13127 a13128
- ( ) 9) อื่น ๆ ระบุ..... a13129

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับคำตอบหรือเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนด

- 2.1 พันธุ์ลำไยที่ท่านใช้ปลูกคือลำไยพันธุ์..... b21
- 2.2 ระยะเวลาการปลูกลำไย (เมตร X เมตร) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1) 4X4 ( ) 2) 6X6 b221 b222
- ( ) 3) 8X8 ( ) 4) อื่น ๆ ระบุ..... b223 b224
- 2.3 การเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำไปวิเคราะห์..... b23
- ( ) 1) เคย ( ) 2) ไม่เคย
- 2.4 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไยตลอดฤดูกาลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1) น้ำฝนอย่างเดียว ( ) 2) ลำธาร/คลองธรรมชาติ b241 b242
- ( ) 3) สระ/บ่อน้ำ ( ) 4) คลองชลประทาน b243 b244
- ( ) 5) น้ำบาดาล ( ) 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ) b245 b246
- 2.5 วิธีการให้น้ำลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1) ท่อและสายยาง ( ) 2) ระบบสปริงเกอร์ b251 b252
- ( ) 3) ปล่องท่วมแปลง ( ) 4) ตามร่อง b253 b254
- ( ) 5) อื่น ๆ (ระบุ) b255
- 2.6 ช่วงเดือนการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ เพื่อชักนำการออกดอก b26
- ( ) 1 ต.ค.-พ.ย. (ก่อนฤดูกาลผลิต) ( ) 2 ก.พ.-มี.ค. (หลังฤดูกาลผลิต)
- ( ) 3 เม.ย.-ก.ย. (นอกฤดูกาลผลิต) ( ) 4 อื่น ๆ ระบุ.....
- 2.7 วิธีการให้สารโปแตสเซียมคลอไรด์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1) พ่นทางใบ ( ) 2) หว่าน b271 b272
- ( ) 3) พ่นทางดิน ( ) 4) ผสมน้ำรด b273 b274
- 2.8 การใช้ปุ๋ยในการผลิตลำไย b28

- ( ) 1 ไม่ใช่ปุ๋ย ( ) 2 ปุ๋ยเคมี
 ( ) 3 ปุ๋ยอินทรีย์ ( ) 4 ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์
- 2.9 การกำจัดวัชพืชในสวนลำไย b29
 ( ) 1 ไม่มีการกำจัดวัชพืช
 ( ) 2 กำจัดวัชพืชแบบใช้สารเคมี
 ( ) 3 กำจัดวัชพืชแบบไม่ใช้สารเคมี
 ( ) 4 กำจัดวัชพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี
- 2.10 การกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย b210
 ( ) 1 ไม่มีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช
 ( ) 2 กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชแบบใช้สารเคมี
 ( ) 3 กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชแบบไม่ใช้สารเคมี
 ( ) 4 กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชทั้งแบบใช้และไม่ใช้สารเคมี
- 2.11 ช่วงเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ( ) 1 หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ( ) 2 ช่วงติดผล b2111 b2112
 ( ) 3 ก่อนออกดอก ( ) 4 อื่น ๆ ระบุ..... b2113 b2114
- 2.12 การตัดแต่งข้อผลลำไย b212
 ( ) 1 ไม่เคย ( ) 2 ทำเป็นบางปี ( ) 3 ทำเป็นประจำ
- 2.13 การจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ( ) 1 พ่อค้ารับซื้อลำไยในสวน b2131
 ( ) 2 ขายจุดรับซื้อ (ล้ง) ทั่วไป b2132
 ( ) 3 ขายจุดรับซื้อที่มีเครื่องร่อนคัดเกรด b2133
 ( ) 4 ขายจุดรับซื้อ (ล้ง) ส่งออก b2134
 ( ) 5 อื่น ๆ ระบุ..... b2135
- 2.14 ลักษณะการขายลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ( ) 1 เหมาสวน ( ) 2 ผลสดร่วง b2141 b2142
 ( ) 3 ผลสดมัดข้อ ( ) 4 แปรรูปอบแห้งทั้งเปลือก b2143 b2144
 ( ) 5 อื่น ๆ ระบุ..... b21345
- 2.15 การเก็บรวบรวมผลผลิต b215
 ( ) 1 เก็บรวบรวมเอง ( ) 2 พ่อค้าเก็บรวบรวม
 ( ) 3 อื่น ๆ ระบุ.....
- 2.16 ปีการผลิต 2566/2567 ปริมาณผลผลิตลำไยทั้งหมดที่เก็บได้ .....กิโลกรัม/ไร่ b216

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	
6) การจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง	.....	.....	.....	.....	.....	d4236
7) อื่น ๆ ระบุ	.....	.....	.....	.....	.....	d4237

ข้อเสนอเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกแปลงใหญ่

1. ....
2. ....
3. ....

ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1. ....
2. ....
3. ....

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

1. ....
2. ....
3. ....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานการวิจัย

1. นายประจักษ์ ประสงค์สุข เกษตรจังหวัดสระแก้ว สำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว
2. นางสาวกรรณิการ์ ทองมวล หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว
3. นายรังสัน หล้าพรหม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวเปรมฤทัย ศรีภุมมา
วัน เดือน ปี เกิด	8 ธันวาคม 2537
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) เกียรตินิยม วิชาเอก ปฐพีศาสตร์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ปี พ.ศ.2560 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สถานที่ทำงาน	สถานีพัฒนาที่ดินสระแก้ว
ตำแหน่ง	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

